

A DEBRECENI EGYETEM ÓVODÁJA
(DE ÓVODA)

**PROGRAMJA
AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓDÉRT**

Debrecen
2021.

AZ INTÉZMÉNY ADATAI

Az intézmény neve:	DEBRECENI EGYETEM ÓVODÁJA (DE Óvoda)
Az intézmény alapítója:	DEBRECENI ORVOSTUDOMÁNYI EGYETEM 4032 Debrecen, Nagyerdei krt. 98.
Az intézmény fenntartója:	DEBRECENI EGYETEM 4032 Debrecen, Egyetem tér 1.
Az intézmény székhelye:	HAJDÚ-BIHAR MEGYE 4032 Debrecen, II. ker. Nagyerdei krt. 98.
Az intézmény működésének helye:	DE Klinikai Központ 4032 Debrecen, Nagyerdei krt. 98.
Az intézmény címe:	Debreceni Egyetem Óvodája 4032 Debrecen, Nagyerdei krt. 98.
Az intézmény OM azonosítója:	030908
Az intézmény elérhetőségei:	
Telefon:	I. számú Óvoda: 06-52-411717/55346 II. számú Óvoda: 06-52-411717/55825
E-mail:	ovoda@unideb.hu
Honlap:	deovoda.unideb.hu
Az intézmény vezetője:	Nagy Angéla

**A DEBRECENI EGYETEM ÓVODÁJÁNAK PROGRAMJA
AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓDÉRT**

A program átdolgozásában részt vettek a DE Óvoda nevelőtestületének tagjai.

Összeállította:

***Nagy Angéla** óvodavezető,
szakvizsgázott óvodapedagógus, közoktatási vezető, mentálhigiénikus*

***Vincze Zita** óvodavezető helyettes,
szakvizsgázott óvodapedagógus, mentálhigiénikus*

Tartalomjegyzék

I. BEVEZETÉS	6
1.1 Az óvoda természeti, földrajzi környezete	6
1.2 Fenntartói sajátosságok	6
1.3 Az óvoda építészeti adottságai, tárgyi feltételek	6
1.4 Személyi feltételek	6
1.5 Az óvoda helyi nevelési alapelvei, értékei, gyermekkép, óvodakép	7
II. A PROGRAM TARTALMA	8
2.1 Egészséges, biztonságos környezet	9
2.2 Helyes életritmus	10
2.3 Szomatikus nevelés	11
2.3.1 Testi szükségletek kielégítése	11
2.3.2 Személyi higiénia nevelés	13
2.3.3 A szervezet edzése	13
2.3.4 Az egészség megőrzésére, baleset-megelőzésre nevelés	14
2.3.5 Környezeti higiénia nevelés, környezettudatos magatartás kialakítása	15
2.4 Mentális nevelés	16
2.4.1 A megvalósítás feltételrendszere	16
2.4.1.1 Az óvoda légköre	16
2.4.1.2 Az óvodapedagógus személyisége	16
2.4.1.3 Az óvodapedagógus-óvodapedagógus kapcsolata	17
2.4.1.4 Az óvodapedagógus-gyermek kapcsolata	17
2.4.1.5 A dajka-gyermek kapcsolata	17
2.4.1.6 Az óvodapedagógus és dajka együttnevelése	17
2.4.1.7 Az óvodapedagógus és a szülő együttnevelése	18
2.4.1.8 A gyermek-gyermek kapcsolat	18
2.4.2 A mentális nevelés feladatai	18
2.4.2.1 Érzelmi stabilitás	19
2.4.2.2 Énkép, önismeret kialakítása	20
2.4.2.3 Erkölcsi, akarati tulajdonságok fejlesztése	20
2.4.2.4 Közösségi nevelés	21
2.4.3 Az óvodában előforduló mentális zavarok kezelése	23
2.4.3.1 Feszültségek oldása, stressz-elhárítás	23
2.4.3.2 Viselkedési zavarok okainak feltárása, kezelése	24
2.4.3.3 Az egészségre ártalmas szokások kialakulásának megelőzése	24
2.5 Anyanyelvi nevelés és kommunikáció	25
III. TEVÉKENYSÉGEK RENDSZERE	28
3.1 Játék	28
3.2 Munka, munka jellegű tevékenységek	32
3.3 A tevékenységekben megvalósuló tanulás	33
3.3.1 Mozgás	34
3.3.2 A külső világ tevékeny megismerése	36
3.3.2.1 A környezet megismerésére és védelmére nevelés	36

3.3.2.2 Matematikai nevelés.....	38
3.3.3 Művészeti nevelés	39
3.3.3.1 Verselés, mesélés	40
3.3.3.2 Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	41
3.3.3.3 Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	42
IV. A DE ÓVODA FEJLESZTŐ PROGRAMJA.....	44
4.1 Tehetséggondozó, személyiségfejlesztő program	44
4.1.1 Alapelveink a tehetséggondozásban.....	44
4.1.2 Feladataink a tehetséggondozásban	44
4.1.3 A tehetséggondozás feltételeinek megteremtése	45
4.2 Pedagógiai program a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztéséhez.....	45
4.2.1 A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvei a 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelete alapján.....	45
V. GYERMEKVÉDELEM AZ ÓVODÁBAN	46
VI. A KAPCSOLATTARTÁS RENDSZERE.....	48
A külső kapcsolatok rendszere, formája és módja	49
Felhasznált irodalom	51
A pedagógiai program alapjául szolgáló legfontosabb jogszabályok	52
Legitimációs záradék	53

Függelék:

- I. Az alkalmazottak létszáma, szakképzettsége, képzettsége
- II. A program megvalósításához szükséges eszközök és felszerelések jegyzéke
- III. A gyermekek egyéni fejlettségmérő lapja

I. BEVEZETÉS

1.1 Az óvoda természeti, földrajzi környezete

Az óvoda a Nagyerdő övezetében fás, ligetes környezetben helyezkedik el. A természetvédelmi területen elhelyezkedő intézmény az egészséges, szép környezet biztosításán túl gazdag lehetőséget teremt a természeti jelenségek, változások megismeréséhez, a természet védelmére neveléshez, a gyermekek természetszeretetének kialakításához. Közegészségügyi követelmények szempontjából a levegő, a víz- és talajadottságok kedvezőek. A levegő tisztaságát biztosítják a Nagyerdő fái, az udvarokon található növényzet. Az I. sz. óvodát zöld növényzet, sövény, valamint nyárfasor védi a légszennyezéstől. A II. sz. óvoda zöldövezetben található.

A víz minőségét rendszeresen ellenőrzik, továbbá mindkét óvodában víztisztító berendezés gondoskodik a megfelelő minőségű vízről a gyerekek számára. A talaj szennyeződésektől mentes, a homokcserét évente biztosítjuk.

1.2 Fenntartói sajátosságok

Az óvoda fenntartója a Debreceni Egyetem. A fenntartó, valamint a Klinikai Központ az óvoda működéséhez költségvetésében évente meghatározott dologi- és bérköltség keretét biztosít. A fenntartó biztosítja az óvoda működéséhez szükséges rezsi költséget, valamint az épületek karbantartásához, felújításához szükséges fedezetet.

1.3 Az óvoda építészeti adottságai, tárgyi feltételek

Az óvoda a DE Klinikai Központ területén két, egymástól 600 m távolságra lévő épületben helyezkedik el. Az I. sz. óvoda épületében két csoport található, tornaszoba, foglalkoztató- és logopédiai fejlesztő szoba, kiszolgáló helyiségek, tágas, jól felszerelt, dús növényzetű udvar áll a gyerekek rendelkezésére. Az épület karbantartása, az állagmegóvás folyamatosan biztosítva van. A II. sz. óvoda a 2013-ban megvalósított bővítés óta hat csoport befogadására alkalmas. Tornaterem, foglalkoztató helyiségek, logopédiai fejlesztő szoba, három csoporthoz külön étkező helyiség is adott, és árnyas fák övezte udvar biztosítja a gyerekek számára a mozgáshoz szükséges területet. A csoportszobák területe 20-25 gyermek befogadására alkalmasak. Az óvodai férőhelyek száma: 185 fő, a maximálisan felvehető gyermeklétszám: 200 fő.

Az udvarok mérete megfelelő, mindkét helyen található füves, betonozott és homokos talaj. A II. óvoda udvarán műfüves pálya is található. Az udvari játékok és eszközök elsősorban természetes alapanyagból készültek, változatos mozgástevékenységre ösztönöznek. Mindkét óvodában folyamatos az udvari játékok szabvány szerinti ellenőrzése, cseréjük a fejlesztési tervben ütemezettek szerint történik.

A tárgyi feltételek folyamatos fejlesztése, bővítése nagyrészt a fenntartó és a DOTE Óvodáért Alapítvány által valósul meg. A gyermekek által használt helyiségekben a bútorzat megfelelő, fából készült játékszekrények, székek, valamint a higiénia biztosító öltözőszekrények állnak a gyerekek rendelkezésére. A csoportszobák berendezése esztétikus, barátságos, a gyermekek sokszínű tevékenységét szolgálja. A játékok minősége és mennyisége megfelelő, a 20-25 fős gyermekcsoport részére változatos, kreatív tevékenységre ösztönöz.

1.4 Személyi feltételek

Az intézmény a Debreceni Egyetem dolgozói, többségében az egészségügyben dolgozó szülők számára nyújt szolgáltatást, ezért napi 12 órás nyitva tartással (5.30 -17.30) működik. A gyermekeket 34 fő közalkalmazott látja el, közülük 17 fő óvodapedagógus, 9 fő dajka és takarító, 3 fő pedagógus asszisztens, 4 fő konyhai alkalmazott, 1 fő óvodatitkár.

Az óvodapedagógusok a gyermekek nevelése iránt elkötelezett, felelősségteljes attitűddel rendelkező, nagy szaktudású pedagógusok. A dajkák gyermekszerető, igényes, többféle képzettséggel rendelkező munkatársak. Szakmai megújulásra kész, egységes a nevelőtestület. Az alkalmazottak képesítését, szak- és továbbképzéseinek típusát a Függelék tartalmazza.

Az óvodapedagógus párok **heti váltásban** dolgoznak. Munkájukat összehangolt, segítő, partneri kapcsolat jellemzi. A közösségen belül vannak kreatív egyéniségek és olyan pedagógusok, akik a végrehajtó feladatokban végeznek kiemelkedő munkát.

Az óvodapedagógusok pedagógiai munkáját tapasztalt, szakképzett dajkák segítik.

A pedagógusok tevékenységét a 2018-as nevelési évtől az Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmények szakemberei (logopédus, pszichológus, gyógypedagógus), gyermekorvos és védőnő munkája egészíti ki. Fogászati szűrővizsgálatot a DE KK Fogászati klinikája biztosít a gyermekeknek.

A gyerekek egészséges fejlődéséhez, a prevencióhoz egészségügyi szűrővizsgálatot végző szakemberek nyújtanak segítséget.

1.5 Az óvoda helyi nevelési alapelvei, értékei, gyermekkép, óvodakép

„Gyógyító erő a szeretet.

**Ki teste, ki lelke egészségét köszönheti e csodának,
ki teljes emberségét.”**

(Tatiosz)

Célunk, hogy a családdal együttműködve, a bizalomra, örömteli tevékenységekre építve megalapozzuk az egészséges életmód szokásait.

Nevelőtestületünk a pedagógiai meggyőződés és a helyi sajátosságok szerencsés ötvöződése következtében 1991 óta tekinti kiemelt feladatának a korosztály egészséges életmódra nevelését. Valljuk, hogy a gyermek személyiségének fejlődése szempontjából **legfontosabb a testi-lelki harmónia**, továbbá a helyes szokások megalapozására, kialakítására a 3-7 éves kor a legoptimálisabb időszak.

Gyermekkép

Nevelőközösségünk a gyermek, mint fejlődő személyiség számára biztosítja a *gondoskodást és különleges védelmet*.

Támogatjuk a gyermeket abban, hogy szabadon, felszabadultan játsszon, hozzásegítjük ahhoz, hogy élvezze a játéktevékenységeket. Ugyanakkor megteremtjük a játékon belüli fejlődés lehetőségét, az egyéni fejlődést, a felzárkózást és a tehetséggondozást.

Biztosítjuk a személyiség fejlesztését, a közösségi életre történő felkészítést a társakkal, barátokkal való kapcsolatok által, a csoport, a közösség szervezeti keretein belül.

Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának. (ONAP)

Óvodakép

Az óvoda légköre barátságos, bensőséges, szeretetteljes, **nyitott**, családias jellegű. Az óvoda dolgozói a gyermekek érdekében együttműködő közösséget alkotnak. A szokásalakítás érdekében a **rendszerességet, a következetességet és a mintaadást** hangsúlyozzuk

A nevelőtestület esélyegyenlőséget biztosító, hátrányt csökkentő pedagógiai attitűddel rendelkezik.

Intézményünkben kiemelt szerepet kap a gyermeket megillető jog, az egyenlő hozzáférés biztosításának alapelve. **A hátrányos helyzetű-, a halmozottan hátrányos helyzetű-, a sajátos nevelési igényű, a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő, illetve multikulturális gyermekek nevelése inkluzív és integrált** módon valósul meg. Az alapprogram biztosítja az óvodapedagógusok pedagógiai nézeteinek, értékrendjének és módszertani szabadságának érvényesülését, megkötéseket csak a gyermek érdekének védelmében tartalmaz.

A családokkal az együttnevelés, a nevelő hatások erősítése, illetve kompenzálása érdekében közvetlen, partneri kapcsolat kialakítására törekszünk.

Figyelembe vesszük a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesítjük a segítségnyújtás **családhoz illesztett** megoldásait. Különböző programokon, ünnepeken, nyílt napokon, szakmai fórumokon, kirándulások alkalmával, sportrendezvényeken és a mindennapokban biztosítjuk a szülők számára a betekintést, az aktív együttműködést.

A program tevékenységét meghatározó célok:

- egészséges, testileg, szellemileg fejlett, kiegyensúlyozott, nyitott gyermek nevelése, hangsúlyozva az érzelmi, erkölcsi és értékorientált közösségi nevelést
- az általános emberi értékek, kiemelten az egészség értéként való elfogadása, a környezet-tudatos magatartás megalapozása,
- az iskolába lépéshez szükséges készségek, képességek kialakítása.

II. A PROGRAM TARTALMA

A program feladata:

1. A gyermekek megismerésére építve érzelmi biztonságot nyújtunk. Változatos játékformákkal, mesével, különböző tevékenységekkel biztosítjuk a gyermekek személyiségének szabad önkibontakozását, aktivitását. Az érzelmi intelligencia fejlesztésével hozzásegítjük a gyerekeket a kiegyensúlyozott, boldog élethez. Megalapozzuk az életkornak megfelelő társas együttélés és önérvényesítés alapvető normáit, szokásait. Szem előtt tarjuk a kiemelt figyelmet igénylő, a szociálisan hátrányos helyzetű, valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek differenciált fejlesztését, fejlődésük elősegítését.
2. Az egészséges életmód értékeit az életkori sajátosságoknak, szükségleteknek megfelelően közvetítjük a személyi és környezet higiénia, az egészséges táplálkozás, a mozgásban gazdag életmód szokásainak kialakításával, a lelki egészség megteremtésével. Tudatos szokásalakítással, a tárgyi feltételek biztosításával (szelektív hulladékgyűjtés, komposztáló, víz- és energiatakarékosság, újrahasznosítás, kertgondozás, madárvédelem...) segítjük elő a környezettudatos, környezetvédő magatartás kialakulását.
3. Tudatos érték közvetítéssel játékos formában fejlesztjük értelmi képességeiket (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás...), kreativitásukat és nyelvi-, kommunikációs készségüket. Lehetőséget teremtünk a gyermekek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek bővítésére, rendszerezésére. Egyénre szabottan fejlesztjük személyiségüket, differenciálva, a tehetségsírák kibontakozásának biztosításával.

A program tartalma, területei:

EGÉSZSÉGES ÉLETMÓDRA NEVELÉS EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSI PROGRAM			
EGÉSZSÉGES KÖRNYEZET			
A gyermek személyisége			
Szomatikus nevelés	Az óvoda légköre Helyes életritmus	Mentális nevelés	
Személyi higiénia nevelés		Érzelmi stabilitás megteremtése, érzelmi intelligencia fejlesztése	
A szervezet edzése, képességfejlesztés		Énkép, önismeret fejlesztése	
Az egészség védelmére, baleset-megelőzésre nevelés		Közösségi nevelés	
Környezeti higiéniai szokások és környezettudatos magatartás megalapozása		Erkölcsei, akarat tulajdonságok fejlesztése	
Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek egyéni fejlődésének elősegítése			
A szülő, a gyermek, a pedagógus együttműködésének formái			
Az óvodapedagógus-gyermek kapcsolata	Az óvodapedagógus személyisége	Gyermek-gyermek kapcsolata	
A dajka-gyermek kapcsolata	Az óvodapedagógus-dajka együttnevelése	Gyermek-közösség kapcsolata	
	A szülő-óvodapedagógus együttnevelése		
A tevékenységek rendszere			
MUNKA	JÁTÉK	TANULÁS	
önkiszolgálás	Szabad játék	mozgás	
közösségi munka	gyakorló, konstrukciós, szerep, szabály, dramatikus játék, bábozás, barkácsolás	külső világ tevékeny megismerése (a környezet megismerésére és védelmére nevelés, matematikai nevelés)	
társakért végzett munka		művészeti nevelés (verselés, mesélés; ének, zene, énekes játék, gyermektánc; rajzolás, festés, mintázás, kézimunka)	
Anyanyelvi nevelés és kommunikáció			
hangképzés	szókincs	kifejezőkészség	kommunikáció

A DE Óvoda nevelőtestületének teljes körű egészségfejlesztési célja, hogy minden gyermek részesüljön a mindennapokban rendszerszerűen működő, a testi-lelki jólétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő tevékenységben.

2.1 Egészséges, biztonságos környezet

A program megvalósulásának alapvető feltétele az egészséges, biztonságos környezet megteremtése. Az óvoda épületeinek nyitását-zárását a gyerekek biztonságának figyelembevételével alakítjuk ki.

Az óvoda közegészségügyi követelményei		A DE Óvoda helyi sajátosságai	
		I. Óvoda 2 gyermekcsoport	II. Óvoda 6 gyermekcsoport
Udvar területe	75 férőhely: 3.400 m ²	3.300 m ²	3.500 m ²
Csoportszoba területe	25 férőhely: 50 m ²	2x50 m ²	3x50,4 m ² + 3x30 m ² (étkező) 2x52,2 m ² , 1x53,7 m ²
Tornaterem, tornaszoba		48 m ²	88 m ²
Öltöző, mosdó	25 főre: 3 mosdókagyló 3 wc-ülőke	optimális	optimális
Világítás	Jó, természetes világítás, műanyagfaló, mesterséges világítás: 100 lux	korszerű	korszerű
Levegő	tiszta, oxigéndús levegő	optimális	optimális, zöldövezet
Hőmérséklet	csoportszoba: 20-22 C° mosdó: 22-24 C°	optimális	optimális

A környezet kialakításának fontosabb szempontjai:

- szolgálja a gyermekek biztonságát, kényelmét,
- tegye lehetővé mozgás- és játékigényük kielégítését,
- segítse a környezettudatos magatartás kialakulását,
- formálja környezet-esztétikájukat harmóniát árasztó színekkel, formákkal, anyagokkal
- sugározzon nyugodt, otthonos, családi légkört.

2.2 Helyes életritmus

A gyermekek egészséges fejlődésének feltétele a helyes életritmus. A helyes életritmust a **napirend** biztosítja, mely *folyamatos* és *rugalmas*. A csoportokban az óvodapedagógusok a napirendet a gyermekek életkori és egyéni fejlettségének megfelelően, a helyi sajátosságok figyelembevételével, önállóan alakítják ki és alkalmazzák.

A napirend kialakításának főbb szempontjai:

- tegye lehetővé a gyermekek alapvető biológiai szükségleteinek kielégítését,
- biztosítsa az életkori sajátosságból, illetve egyéni igényekből fakadó változatos tevékenységeket,
- megfelelő időtartamot biztosítson az egyes tevékenységekhez,
- érvényesüljön benne a szabad játék kiemelt jelentősége.

NAPIREND (minta)			
A tevékenységek			
kezdet	vége	időtartama	megnevezése
5 ³⁰	10 ³⁰	5 ⁰⁰	Gyülekezés, játék, szabadon választott tevékenység, közben - 8 ¹⁵ -9 ⁰⁰ folyamatos / közös tízórai - kezdeményezés - mindennapos mozgás, láb-, és tartásjavító torna - beszélgető kör - tehetség gondozás, felzárkóztatás, egyéb foglalkozás - gondozási tevékenységek - gyümölcsevés
10 ³⁰	12 ⁰⁰	1 ³⁰	Játék, séta a szabadban
12 ⁰⁰	14 ³⁰	2 ³⁰	Tisztálkodás, készülődés az ebédhez, ebéd, mosdózás, fogápolás, készülődés a pihenéshez, pihenés
14 ³⁰	17 ³⁰	3 ⁰⁰	Ébredés, mosdózás, uzsonna folyamatosan, játék, egyéb szabadon választott tevékenység az időjárás függvényében az óvoda udvarán és a csoportszobában Tehetség gondozás, felzárkóztatás, egyéb foglalkozás

2.3 Szomatikus nevelés

Cél:

Egészséges, testileg fejlett, az egészséges életmód szokásait önállóan gyakorló gyermekek nevelése.

Feladat:

- A személyi és környezeti higiénia, az egészséges táplálkozás és a mozgásban gazdag életmód szokásainak kialakítása.
- A testi képességek fejlődésének elősegítése, mozgás megszerettetése.
- A gyermekek egészségének védelme, szervezetük edzése, egészségvédő szokások kialakítása.

A szomatikus nevelés területei:

- *testi szükségletek kielégítése*
- *személyi higiénia nevelés*
- *a szervezet edzése, képességfejlesztés*
- *az egészség megőrzésére, baleset-megelőzésre nevelés*
- *környezeti higiéniai szokások és környezettudatos magatartás megalapozása*

2.3.1 Testi szükségletek kielégítése

- Egészséges táplálkozás

A szervezet vegetatív működéséhez, tartalékainak növeléséhez, a testi fejlődéshez megfelelő minőségű és mennyiségű táplálékra van szükség. A táplálkozási szokások gyermekkorban alakulnak ki. Az óvoda feladata, hogy helyes és egészséges táplálkozásra neveljen.

A gyermekeknek napi háromszori étkezést biztosítunk, mely egy fő és két kiegészítő étkezésből áll (tízórai - ebéd - uzsonna). Az óvoda melegítőkonyhával rendelkezik, az élelmet a Bükkvidéki Vendéglátó Rt. központi konyhájáról szállítják. Az étlapot a központi konyha szakemberei készítik el, melyet folyamatosan egyeztetünk, véleményezünk, ellenőrzünk.

Az egészséges táplálkozás érdekében ezt a táplálékot kiegészítjük:

- *a szülők által hozott zöldséggel, gyümölccsel,*
- *az óvoda kertjében termelt zöldséggel, gyümölccsel (nyersen, cukormentesen),*
- *gyógyteákkal, gyümölcsteákkal, tartósítószerrel nem tartalmazó gyümölcslevekkel.*

Az étrendtervezés szempontjai:

- *a változatossági mutató feleljen meg a közétkeztetésre vonatkozó táplálkozás-egészségügyi előírásoknak,*
- *az étrend összeállítása, az ételek elkészítése a nyersanyag – kiszabot előírás szerint történjen,*
- *jellemezze idényszerűség,*
- *a napi háromszori étkezés biztosítson egy főre legalább 0,3 liter tejet vagy ennek megfelelő mennyiségű kalciumtartalmú tejterméket, két adag zöldséget (ide nem értve a burgonyát) vagy gyümölcsöt, ezekből legalább egy adagot nyers formában, és két adag gabona alapú élelmiszert,*
- *csökkentett só-, cukor-, és energiatartalom*
- *elégítse ki a gyermekek folyadékigényét (ivóvíz, tea, ásványvíz),*
- *a tízórai, ebéd, uzsonna aránya a napi étkezésben: 15 % - 40 % - 10 %,*
- *a gyermekek igénye (mit szeretnek),*
- *egyres gyermekeknél a speciális diétaigények kielégítése (kalóriaszegény, gluténérzékeny, cukorbeteg, ételallergia, laktózérzékeny, stb.).*

A helyes étkezési szokások kialakítása érdekében együttműködünk a családdal és a szakemberekkel (dietetikussal, gyermekorvossal). A szülők tájékoztatása céljából a heti étlapot kifüggesztjük, így segítjük az óvodai és az otthoni étkezés összhangjának megteremtését (reggeli, vacsora).

A szokásalakítás szempontjából fontosnak tartjuk:

Fontosnak tartjuk, hogy az étkezések nyugodt, kulturált feltételek között történjenek. Az új ételeket, ízeket a nevelés eszközeivel, a közösség pozitív ráhatásával próbáljuk elfogadtatni, megszerettetni a gyermekekkel. Hangsúlyt fektetünk arra, hogy az egészséges táplálkozás, a gyümölcs-, zöldség-, rostban gazdag ételek fogyasztása a gyermekek szokásává váljon. Arra szoktatjuk a gyerekeket, hogy az ételeket jól rágják meg. A nap folyamán megfelelő mennyiségű folyadékot igyanak.

Az alternatív táplálkozási szokásokat az óvoda nem támogatja (pl. vegetáriánus étrendek), a vallási meggyőződésből eredő és nemzetiségi-kulturális táplálkozási szokásokat azonban tiszteletben tartjuk.

A helyes étkezési szokások kialakulásának fokmérői:

- elfogadja a kínált ételt
- megkóstolja, ízleli, elfogadja az új ételeket, ízeket
- szívesen fogyasztja az egészséges ételféleségeket
- megfelelő mennyiségű folyadékot iszik (szívesen elfogadja a felkínált folyadékot, szükség esetén jelzi folyadékigényét)
- kulturáltan étkezik
- helyesen használja az evőeszközöket
- önállóan, esztétikusan terít

- Ébrenlét, pihenés - alvás

Az óvoda a nyitvatartási ideje alatt biztosítja az ébrenlét, pihenés, alvás életkornak és egyéni szükségletnek megfelelő helyes arányát. A korán érkező gyerekeknek igényük szerint lehetőséget adunk a pihenésre.

A napi tevékenységek megszervezésében a cselekvő és gondolati aktivitáshoz megteremtjük a feltételeket (idő, hely, eszköz, motiváció).

A tevékenységek változatos helyen folynak, a viszonylagos állandóság (csoportszoba) mellett az óvoda különböző helyiségeit (tornaterem, foglalkoztató szoba, udvar, étkező, öltöző, mosdó, folyosó) használjuk.

A napirendet úgy alakítjuk, hogy a gyerekek a nap nagy részében sokszínű tevékenységek közül választhassanak. A gyerekek igényüktől, életkoruktól függően önállóan tevékenykednek, az óvodapedagógus szükség szerint bekapcsolódik, segítséget nyújt.

Az óvodás korúak alvásszüksége 3-4 éveseknél legalább napi 11-13 óra, 6-7 éveseknél 10-12 óra. Azok a gyerekek, akik nem igénylik a napközbeni alvást, csendes pihenéssel (nagycsoportban második féltévtől kb. egy óra pihenés után csendes tevékenységgel) tölthetik a pihenőidőt.

A nyugodt pihenés biztosításának szempontjai:

- tiszta levegő (folyamatos légcsere), megfelelő hőmérséklet, szűrt fény, csend,
- megfelelő méretű fektető,
- ágynemű,
- kényelmes ruházat.

- Széklet- és vizeletürítés: az egészség megőrzése érdekében a szükséglet-kielégítés biztosítása alapkövetelmény. Az egyéni eltéréseket tiszteletben tartjuk, az intimitást biztosítjuk.

A rendszerességre szoktatás érdekében együttműködünk a családdal. Fokozatosan szoktatjuk a gyermekeket önállóságra (WC-papír helyes használata).

- Öltözködés

A megfelelő ruházat védi a testet, formálja a gyermek esztétikai érzékét. Az óvodában a gyerekek saját ruhájukat viselik. A ruhát szennyező tevékenység végzésekor (pl. festés, gyurmázás) védőruhát – kötényt vagy inget – használnak.

Fontos, hogy a ruházat:

- kényelmes legyen,
- ne akadályozza a mozgást,
- alkalmazkodjon az időjáráshoz, évszakhoz,
- segítse a gyermek önálló öltözködését.

A cipő

- kényelmes, megfelelő méretű legyen,
- segítse a láb mozgását, fejlődését, biztosítsa a bőr lélegzését,
- tartsa a bokát és a lábboltozatot.

A helyes szokások kialakulásának fokmérői:

- önállóan, helyes sorrendet tartva, hőmérsékletnek megfelelően öltözik fel és le
- ruháit összehajtva rakja a helyére
- tud kifordítani, gombolni, cipzárt húzni, csomót és masnit kötni

2.3.2 Személyi higiénia nevelés

A napirend lehetővé teszi a gyermekek számára a *személyükkel kapcsolatos higiéniai teendők* elvégzését, melyet megfelelő méretű, minőségű, könnyen tisztán tartható saját eszközökkel végeznek:

- kézmosás, körömápolás
- mosakodás
- fogápolás (óvodába lépéstől)
- zsebkendőhasználat
- WC-papír használat
- hajápolás.

A helyes szokások kialakulásának fokmérői:

- önállóan, szükség szerint, megfelelően használja a zsebkendőt
- önállóan mos fogat, használja a fogápolási eszközöket és tisztán tartja azokat
- önállóan és helyesen használja a WC-t
- önállóan mos kezet, használja a körömkefét
- önállóan fésülködik.

2.3.3 A szervezet edzése

A szervezet edzését a mozgásszükséglet kielégítésével, az évszaknak, időjárásnak megfelelő nap-, és légfürdőzéssel szolgáljuk.

Nagy hangsúlyt fektetünk a mozgás megszerettetésére, a harmonikus és összerendezett mozgás elősegítésére, a mozgásos játékokra a feltételek biztosításával (hely, idő, eszköz, ötlet).

- szabadban	- az óvoda udvar, - erdő, park (séta, kirándulás alkalmával)	önálló és kezdeményezett mozgásos tevékenység
- teremben	- tornaterem, csoportszoba, más helyiségek	- eszközzel - eszköz nélkül

- Kezdeményezett mozgásos játék, mindennapos mozgás

Tapintattal hagyjuk játszani, szükség esetén együttműködünk, segítjük, ösztönözzük a gyerekeket. Naponta többször kezdeményezünk **mozgásos** utánzó-, szerep- és szabályjátékokat (futó-, fogó-, verseny- és labdajátékokat). A kezdetektől hangsúlyt kap a **mozgáskreativitás**, a gyermek mozgásos ötletei a különböző mozgásos tevékenységekben. A kezdeményezett játékokba kedvük, érdeklődésük szerint kapcsolódhatnak be. Az eltérő mozgásfejlettség, a készség, képesség különböző szintje miatt differenciált bánásmódot alkalmazunk. Ezekhez a feladatokhoz használjuk a labdákat, az AYRES terápia eszközeit, az ASCO tornaszereit, a beépített játékszereket, stb., melyeket folyamatosan bővítünk. A prevenciót szolgálják a tartásjavító és lábboltozat erősítő gyakorlatok, melyeket beépítünk a mindennapos mozgás anyagába. A gyerekek megszokják, hogy figyeljenek a test jelzéseire, mely a betegség korai felismerését, a megelőzését szolgálja.

Nagy hangsúlyt fektetünk a mindennapos mozgás **rendszerességére**, amely a szokásalakítás szempontjából nagyon lényeges. A mozgásszeretet kialakítása érdekében a **játék** dominál, de gyakorlataiban helyet kaphatnak rend- és gimnasztikai elemek. Az időjárásnak megfelelően, az udvar és a természet adta lehetőségeket kihasználva a napi tornát a szabadban tartjuk.

- Mozgástehetségek fejlesztése, ovi-foci

Hagyománya van óvodánkban a kiemelkedő képességű gyermekekkel való foglalkozásnak. Igényüknek, érdeklődésüknek megfelelően biztosítjuk számukra a többlet tevékenységet, az egyéni fejlődés ütemének figyelembevételével.

Óvodánk csatlakozott a Bozsik Ovi – Foci programhoz. A gyerekek rendszeresen részt vesznek az MLSZ szervezésében megrendezésre kerülő játékos sportversenyeken, fesztiválokon.

Minden évben felkészítjük a tehetség ígértű nagycsoportos gyerekeket a városi **sportversenyekre**, melyek célja, hogy a mozgásában kiemelkedő képességű gyerekek időben megfelelő szakemberekhez kerülhessenek.

A kiválasztás szempontja a gyerekek különböző sportághoz mutatott képességszintje és motíváltsága, valamint a szülői támogatás.

A helyes szokások kialakulásának fokmérői:

- szívesen játszik, mozog, tornázik a szabadban és a teremben egyaránt,
- örömmel vesz részt a pedagógus által szervezett mozgásos játékokban,
- önállóan is kezdeményez mozgásos játékokat

2.3.4 Az egészség megőrzésére, baleset-megelőzésre nevelés

Az **egészség megőrzésére nevelés** alapfeladata – a helyes táplálkozás, tevékenység- és mozgásban gazdag életmód biztosítása mellett – az **egészségvédő szokások kialakítása**, mellyel elősegítjük a betegségek megelőzését.

A védekezés területei:

- cseppfertőzés ellen,
- tapintás, illetve közvetlen érintkezés útján terjedő fertőzések ellen,
- fertőzött tárgyak és élelmiszerek által okozott fertőzések ellen,
- tartási rendellenességek kialakulása ellen (pl. láb- és tartásjavító torna),
- érzékszervek megbetegedése ellen,
- a nap káros sugárzása ellen.

A vezetői felelősség kiterjed az óvodai nevelőmunka egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtésén túl a gyermekbalesetek megelőzésére is.

Baleset megelőzés: a nevelés folyamatában olyan *magatartásformák kialakítására* törekszünk, mellyel a balesetek elkerülhetők. Az óvodapedagógus kötelessége, hogy rendszeresen hívja fel a gyerekek figyelmét a környezetben lévő veszélyhelyzetekre, alakítsa ki, tanítsa meg a gyermekekkel veszélyelkerülő technikákat. Ebbe a szülőket feltétlenül be kell vonni!

Feladatok:

- a veszélyhelyzetek felismertetése, elkerülése,
- az eszközök balesetmentes használata,
- biztonságos közlekedésre nevelés.

Az egészségmegőrzés és balesetvédelem természetes módon épül be az óvoda mindennapi tevékenységébe, különösen a játék, gondozás, külső világ megismerése területeibe.

Megfelelő szakemberek bevonásával, a szülőkkel együttműködve látjuk el a speciális gondozó, prevenció és korrekció, testi nevelési feladatokat.

A jogszabályban előírt egészségügyi vizsgálatokat biztosítjuk gyermekorvos, valamint védőnő segítségével. A szokásalakítást segítik az orvostanhallgatók rendszeres gyakorlati programjai (fogápolás, Teddy Maci), a meghívott orvos szülők demonstrációi, illetve a rendelőkben tett csoportos látogatások.

A védő-óvó intézkedések konkrét feladatait az óvoda **Házirendje** és az **SZMSZ** tartalmazza.

A helyes szokások kialakulásának fokmérői:

- a játékokat, eszközöket balesetmentesen használja
- kerüli a túl nagy zajt, hangoskodást, kiabálást
- huzamosabb ideig nem tartózkodik napon, (védekezik a nap káros sugárzása ellen: sapka, napvédő krém)
- mosatlanul nem fogyaszt gyümölcsöt, zöldségféléket
- örömmel vesz részt mozgásos tevékenységekben
- helyes testtartással ül, szívesen vesz részt a láb- és tartásjavító tornán
- védi, óvja érzékszerveit (megfelelő távolságról nézi a tárgyakat, rajzait...)
- felismeri a veszélyhelyzeteket, a veszélyes anyagokat és megpróbálja elkerülni
- szükség esetén figyelmezteti társait, vagy a felnőttet értesíti
- betartja a gyalogos közlekedés szabályait

2.3.5. Környezeti higiénia nevelés, környezettudatos magatartás kialakítása

Környezetünk fenntarthatósága érdekében programunk nagy hangsúlyt fektet az egészséges környezet kialakítására, megőrzésére, és a gyermekek környezettudatos magatartásának meg alapozására. A gyermek természethez való ösztönös vonzódásának megerősítéséhez elengedhetetlen az óvoda valamennyi dolgozójának folyamatos szemléletformálása, közvetlen mintaadása, és a gyermekek számára gyakorlási lehetőség biztosítása. Ennek érdekében minden csoportban kihelyezünk papírhulladék gyűjtőt, és mindkét óvodában komposztálót. Újrahasznosított papírt használunk, és leginkább újrahasznosítható anyagokból barkácsolunk. A környezettudatosságra nevelés áthatja az óvodai nevelésünk egészét, beépül valamennyi tevékenyégi területbe.

A helyes szokások kialakulásának fokmérői:

- vigyáz a használatában lévő helyiségek (csoportszoba, étkező, mosdó, öltöző, tornaterem, udvar) rendjére, tisztaságára
- ismeri és kerüli az egészségünkre, környezetünkre ártalmas anyagokat, ill. emberi tevékenységeket, tudja, miért fontos a környezetvédelem
- takarékoskodik a vízzel
- igényli a természetes megvilágítást, észreveszi, ha nem szükséges a mesterséges fény

- takarékoskodik a tevékenységek során használt anyagokkal, különös tekintettel a papírra
- részt vesz a szelektív hulladékgyűjtésben, újrahasznosításban (főként papír, műanyag, komposzt).

2.4 Mentális nevelés

Célja: olyan személyiségjegyek kialakítása, amelyek képessé teszik a gyermeket az életkorának, képességeinek megfelelő tevékeny életre, miközben önmagával és környezetével harmóniában él:

- a szeretet és kötődés képességének fejlesztése
- érzelmi stabilitás megteremtése
- énkép, önismeret kialakítása (egészséges önbizalom, önértékelés)
- az érzelmi intelligencia fejlesztése, érzelmek felismerése, megnevezése, kifejező képességének fejlesztése, az érzelmek kezelése
- erkölcsi, akarat tulajdonságok fejlesztése
- társas magatartás, közösségi szokások formálása
- a különbözőség elfogadására és elfogadtatására való képesség fejlesztése.

Az **individualizáció** és a **szocializáció** az óvodában egymást áthatva érvényesül. Az „én” csak a „mi” viszonylatában teljesebbé válik, ugyanakkor a közösséget az egyének sokszínűsége gazdagítja.

Elősegítjük, hogy rácsodálkozzon a gyermek a természetben és az emberi környezetben lévő jóra, szépre, tisztelje és becsülje azt.

Intézményünkben Mentálhigiénés munkaközösség is gondoskodik a dolgozók, a gyermekek és szülők mentális egészségéről. A 2018/19-es nevelési évtől óvodánk kapcsolódott a Boldogságóra Programhoz, mely a pozitív pszichológiára építve ad módszertani segítséget óvodapedagógusaink számára.

2.4.1 A megvalósítás feltételrendszere

2.4.1.1 Az óvoda légköre

Az óvoda légköre barátságos, bensőséges, szeretetteljes, családi jellegű. Óvodánkat, az óvoda alkalmazottait pozitív attitűd, pozitív érzelmi töltés jellemzi. Az épületek adottságai elősegítik az érzelmi biztonságot, érzelmi kötődés kialakulását: a nagyobb gyermekek segítik a kisebbeket, a szülők bizalommal fordulhatnak az óvoda valamennyi dolgozójához. A gyermekek közötti óvodai barátságok tartósak, óvodán kívül is tovább élnek. Az óvodapedagógusok, dajkák, az óvodában dolgozó egyéb szakemberek a gyermekek érdekében együttműködő közösséget alkotnak.

Az óvoda nyitott, mely lehetővé teszi a partnerközpontú működést. A családok sajátosságaira, szokásaira építve segítjük, támogatjuk a gyermekek nevelését, személyiségük fejlesztését, tiszteletben tartjuk a családi tradíciókat.

2.4.1.2 Az óvodapedagógus személyisége

A gyermek mentális fejlődése az óvodában nagymértékben függ az **óvodapedagógus személyiségétől**. Ennek érdekében fontos, hogy az óvodapedagógust jellemezze:

- a gyermek iránti felelősségteljes szeretet,
- fogadja el a gyermeket olyannak, amilyen, és nem olyannak, amilyennek lennie kellene
- legyen probléma érzékeny, segítőkész,

- legyen őszinte érdeklődésű a gyermek iránt,
- rendelkezzen nagyfokú empátiával,
- tevékenységében, viselkedésében legyen őszinte, hiteles,
- nevelési helyzetekben példamutató,
- legyen tisztelettudó,
- szakmája iránt legyen elhivatott, tudása naprakész,
- a családokkal a gyermekek érdekében alakítson ki nevelőpartneri kapcsolatot,
- feladatát a munkaköri leírásnak megfelelően felelősségteljesen végezze.

2.4.1.3 Az óvodapedagógus-óvodapedagógus kapcsolata

Az óvodapedagógusok nevelőpartneri kapcsolatának célja a nevelés hatékonyságának erősítése. Munkájukat a gyermekek érdekében, egymás nevelő-oktató munkáját tiszteletben tartva végzik. A pedagógiai programnak megfelelően, a gyermekek személyiségéhez igazodva összehangolják terveiket, a kitűzött célokat, feladatokat önállóan, egymás munkájára építve valósítják meg. Folyamatosan, naponta konzultálnak, az eredményeket rendszeresen mérik, ellenőrzik, szükség esetén módosítanak, beavatkoznak. Kritikus barátként arra törekszenek, hogy erősítsék egymást, és segítsék pedagógus képességeik mind teljesebb kibontakozását, a gyermekek derűs, folyamatosan gyarapodó személyiségének formálódása érdekében. A nevelőközösségen belül tevékenységük a gyermekek jólétét, az óvoda érdekeit szolgálja.

2.4.1.4 Az óvodapedagógus-gyermek kapcsolata

Az óvodapedagógus és a gyermek közötti érzelmi kapcsolat kialakulásához biztosítjuk a gyermek igényéből fakadó *testi közelséget, együtt játszást, meghitt beszélgetést*. A gyermekekkel való közvetlen kapcsolatokban az egyéni bánásmód érvényesül. Az óvodapedagógus-gyermek kapcsolata a gyermek egészséges testi-lelki fejlődését segíti. A kapcsolatot az egymás iránti tisztelet, a kölcsönös bizalom, a hiteles kommunikáció jellemzi.

Az óvodapedagógus legyen együttműködésre kész, éreztesse támogató figyelmét, a segítségnyújtás biztonságát.

Az együttműködés kétpólusú, a gyermekeknek éppúgy lehet véleménye, elképzelése, ötlete, javaslata, mint a felnőtteknek. A kapcsolat tehát aktív és kölcsönös. Így a mindennapok tevékeny, szeretetteljes légkörében a gyermekekben lévő értékek kibontakoznak, fejlődnek.

2.4.1.5 A dajka-gyermek kapcsolata

A nevelés hatékonyságának érdekében elengedhetetlen a pozitív gyermek-dajka kapcsolat. A dajka személyiségével, tevékenységével, gyermekhez való viszonyulásával hatással van a gyermek fejlődésére, ezért része a nevelés folyamatának.

A dajkát jellemezze:

- a gyermek iránti szeretetet,
- legyen probléma érzékeny, segítőkész,
- rendelkezzen empátiával,
- tevékenységében, viselkedésében legyen őszinte, emberi,
- nevelési helyzetekben támogató, az óvodapedagógussal együttműködő,
- a családokkal a gyermekek érdekében legyen udvarias, mértéktartó,
- feladatát a munkaköri leírásnak megfelelően felelősségteljesen végezze

2.4.1.6 Az óvodapedagógus és dajka együttnevelése

Óvodai nevelési programunk megvalósítása során a dajka munkája az óvodapedagóguséval összehangoltan működik, ezáltal a dajka a pedagógiai munka közvetlen segítője. Nevelési célokban, feladatokban, a megoldási módokban folyamatosan együttműködik az óvodapedagógussal. A dajka teljes személyiségével, magatartásával, beszédstílusával hat a kisgyermekre.

2.4.1.7 Az óvodapedagógus és a szülő együttnevelése

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család.

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt szolgálja a gyermek teljes személyiségének fejlődését. Ennek alapvető feltétele a bizalomra és kölcsönös tiszteletre épülő szoros együttműködés az óvoda és a családok között. Ezért fontos feladatunknak tekintjük a személyes kapcsolat kialakítását a szülőkkel. Óvodánk kezdeményezi, és tudatosan tervezi a közös nevelés érdekében e bizalomra épülő kapcsolattartást a szülőkkel.

Építünk a családi nevelésre, célunk, hogy támogassuk, kiegészítsük és segítsük a szülőket a gyermekek nevelésében. Ennek folyamata: a gyermek anamnézisének megismerése, a családi nevelés jellemzőinek feltérképezése, a gyermek személyiségének megismerése egyénileg és a közösségben, folyamatos konzultáció a szülővel, kölcsönös visszacsatolások a nevelési helyzeteiről, örömeiről, problémáiról, és problémás helyzetek kezeléséről.

A szülőket rendszeresen tájékoztatjuk a gyermekek aktuális fejlettségi szintjéről, fejlődési jellemzőiről.

Szakszerűen segítjük a családokat a gyermeknevelésben, így támogatjuk őket abban, hogy sikeres és boldog szülők legyenek.

2.4.1.8 A gyermek-gyermek kapcsolat

Az egészséges személyiségfejlődés szempontjából ápoljuk a gyermekek kölcsönös szimpátián alapuló kapcsolatait. A baráti kapcsolatok gazdagítják a gyermek érzelmi életét. Az egymásra találás, az összetartozás biztonságérzetet ad. A gyerek-gyerek kapcsolatban megtanulnak egymásért tenni, bizonyos esetekben saját akarataikat a másinak alárendelni.

A rokonszenven alapuló bensőséges kapcsolatok, az együtt játszás, a közös tevékenységek, közös élmények a beszélgetések kellemessé, élményszerűvé teszik az óvodai életet.

A társak közötti kapcsolat alakításában meghatározó az óvodapedagógus viszonyulása az egyes gyerekekhez, a csoporthoz, az adott szituációhoz.

A különböző személyiségű gyermekek közösségbe való beilleszkedését segítheti a pedagógus:

- a gyermekben rejlő értékek kiemelésével,
- az együttélési normák kialakításával,
- a problémakezelési módok megismertetésével.

Fokozatosan alakul tűrőképességük, a konfliktushelyzeteiket egyre inkább képesek megoldani. Az interperszonális kapcsolatok segítik a személyiség gazdag kibontakozását.

Ebben a folyamatban természetes módon gyakorolják a verbális és nem verbális kommunikációt (élménybeszámoló, ismeretsere, fantáziálás, az érzelmek mimikai kifejezése, stb.).

A rokonszenvi kapcsolatok mellett ellenszenvi érzések is jelen vannak a közösségben. Ezek megfelelő kezelésére, az alkalmazkodásra is lehetőség nyílik a szocializációs folyamatban (pl. **nem kell** mindig mindenkivel együtt játszani, **nem kell** azonnal lemondani a játékról, **szabad egyedül** is játszani stb.).

2.4.2. A mentális nevelés feladatai

A gyermeki személyiség kialakulása öröklött és szerzett tulajdonságok összessége, melyet a közvetlen és a tágabb környezeti hatások belső feltételeken való érvényre jutása határoz meg. A program alapelve a gyermek önálló személyiségének tiszteletben tartása, a gyermeki jogok biztosítása. A személyiség szabad kibontakozása csak nyugodt légkörben, szeretetteljes környezetben biztosítható. Lehetőséget adunk a gyermek önmegvalósítására, hogy a tevékenységvágya más gyermekek sérelme nélkül, a közösségre nézve pozitív formában bontakozzon ki. A szabadság elve különösképpen a játéktevékenységre vonatkozik, amelyben az önkéntesség, az önállóság és az aktivitás elve érvényesül. Az óvodapedagógus a gyermek egyéni fejlettségéhez

- gyakorolják az érzelmeik befolyásolását (harag, indulat kulturáltabb kinyilvánítása), tanuljanak meg konfliktusmegoldó stratégiákat, csökkenjen a verbális és cselekvéses agresszió,
- legyenek érzékenyek mások érzéseire,
- társas kapcsolataikat a kommunikáció, kooperáció és a konszenzus jellemezze,
- fogadják el, tiszteljék társaikat, a felnőtteket

2.4.2.2 *Énkép, önismeret kialakítása*

Az *én-tudat* kialakulása, a másoktól való elhatárolódás első megnyilvánulása, a harmadik személyben való beszéd fokozatos eltűnése, s helyette az egyes szám első személyt jelző névmások (én, enyém, nekem) megjelenése 2-3 éves kor táján következik be.

Az önismeret előfeltételei között meghatározó a saját testrészek megismerése, a saját személy megnevezése. Fontos önismeret gyarapító tényező az utánzás, a szerepjáték, az értelmi műveletek fokozatos kifejlődése, a nemi jelleg felismerése, az egyre szélesedő társas kapcsolatrendszer hatása. A harmonikus személyiség, az *önismeret, a pozitív énkép* kialakulásához szükséges a reális, többségében sikerélményt biztosító értékelés, és a kudarcűrő képesség fejlesztése. A mentálisan egészséges lelkületű személyiség fejlődéséhez szükséges, hogy kapcsolataiban, tevékenységeiben a siker és a kudarc élményét átélje és beépítse.

Célunk, hogy egészséges *önelfogadó*, önmagukban bízni tudó gyermekeket neveljünk (pl. *értelmi képesség*: jó ötletei vannak, logikusan gondolkodik; *testi képesség*: erő, gyorsaság, ügyesség, hajlékonyság; *érzelmi élet*: segítőkészség, jóindulat; *erkölcsi, akarati élet*: udvarias, illetudó, stb.).

A gyermek énképének formálása:

- identitástudat, családhoz kötődés erősítése,
- a saját magáról alkotott külső és belső, pozitív kép erősítése,
- a közösségben elfoglalt saját hely felismerésének segítése közös tevékenységek, élmények által.

2.4.2.3 *Erkölcsi, akarati tulajdonságok fejlesztése*

Az óvodai élet szervezésekor figyelünk az állandó és összehangolt értékrend közvetítésére, gyermek erkölcsi tulajdonságainak fejlesztésére. A nevelők cselekedetei, verbális megnyilvánulásai és a társakkal való interakciók hatására formálódnak a gyermekekben az **erkölcsi normák**: a szülők, mások tisztelete, egymás segítése, támogatása, figyelmesség, türelem, együttérzés, megértés, udvarias magatartás, közösségi, társadalmi tulajdon védelme, önzetlenség, stb.

Az **akarat** tudatos cselekvések alapjául szolgáló képesség, amely az egyéni motívum melletti döntés kivitelezéséhez szükséges. Akkor beszélünk a gyermek akarati cselekvéséről, amikor tudatosan törekszik a kitűzött célok elérésére. Az akarat fejlődésében három éves korban jelentős változás következik be, amikor a gyermek egyre több mindent egyedül akar megoldani.

Akarati tulajdonságok fejlesztésének területei:

- Önállóságra nevelés, problémamegoldás
- Önfegyelemre nevelés, késleltetés
- A szabálytudat fejlesztése
- Kitartásra nevelés
- Bátorságra nevelés

Önállóságra nevelés

Az önállóság feltétele az önbizalom megléte, melyet szükség esetén az óvodapedagógus buzdítással, a kezdeti próbálkozás megerősítésével fokozhat.

Célunk a gyermek döntési képességének, tudatos választásának erősítése az önálló tevékenységválasztás biztosításával. Minden tevékenységben (játék, önkiszolgálás, közösségi tevékenységek) biztosítjuk az önállóságot, hogy képességének és fejlettségének megfelelően végezze azokat. Ha szükséges, annyi segítséget adunk, amely ösztönzi a további önálló cselekvést. Az önállósággal együtt fejlődik a gyermek problémamegoldó képessége, és a problémamegoldással fejlődik önállósága. Ez az egészséges személyiség egyik feltétele, mely önbizalmat és magabiztosságot ad.

Önfegyelemre nevelés

Az önfegyelem olyan tanult képesség (viselkedés), mellyel uralkodni tudunk ösztöneinken, szükségleteinken, vágyainkon, indulatainkon, szükségleteink kielégítését késleltetni tudjuk.

Az önfegyelemre neveléssel célunk, hogy a gyermek a saját egyéniségét megőrizve szocializálódjon, alkalmazkodjon a közösség normáihoz.

Feltételei: - szervezett, jól körülhatárolt életforma, rugalmas napirend

- szilárd erkölcsi szokások
- egyértelmű szabályok, ésszerű korlátok

A szabálytudat fejlesztése

A mindennapi tevékenységek szabályai rugalmasak, ugyanakkor következetesek, és segítik a gyermekek biztonságérzetének kialakulását. A szabálytudat kialakításában nagy szerepet kap a következetes nevelés, az óvodai élethez igazodó normák egyértelműsége. A játékszabályok betartása segíti a szabálytudat kialakulását. A fejlődés fontos állomása a gyermekek által megfogalmazott szabályok megjelenése.

Kitartásra nevelés

Az óvodás gyermek könnyen megváltoztatja eredeti szándékát, melynek a viszonylagosan fejletlen akarata, csapongó képzelete az oka. Az állhatatosságot, kitartást buzdítással, motivált célkitűzésekkel, változatos programajánlással, sikerélmény biztosításával, személyes példánkkal fokozzuk.

A vállalt feladatok megoldása közben jelentkezhethet kudarc. A kudarcélmény feldolgozásának legjobb módszere a tevékenység megismétlésének újra próbálása. Aki többször átélte a nehézségek legyőzésével járó siker örömét, könnyebben vállalkozik újabb és újabb próbálkozásra.

Bátorságra nevelés

Az életkor természetes velejárója a gyermekben megjelenő félelem. Ennek sokféle oka lehet: hiányos ismeret, idegen környezet, ismeretlen tárgy, ideges légkör, egyedüllét, szokatlan, erős inger, a feladatok megoldásával kapcsolatos bizonytalanság, az életkornak nem megfelelő filmek, játékok, ijesztgetés, testi fenyítés...

A gyermeki félelmek leküzdésének nevelői teendői:

- reális ismeretek nyújtása,
- megfelelő tájékoztatás a várható eseményekről,
- kiegyensúlyozott légkör, egyéni bánásmód
- az életkornak megfelelő értékes irodalom, film... ajánlása.

2.4.2.4 Közösségi nevelés

A szocializáció folyamata szintén a családban alapozódik meg. Az óvoda biztosítja a 3-7 éves gyermek számára a társas együttélés lehetőségét. **Az óvodapedagógiának egyik fő feladata elősegíteni a gyermek szocializálódását.**

A társas kapcsolat nagyon fontos a személyiség alakulása szempontjából. A társas interakció segíti a gyermeket a reális énkép kialakulásában, a csoportban elfoglalt helyének megítélésében. A közösségben ismeri meg, sajátítja el a társak közötti viselkedési szokásokat, cselekvési módokat. Hangsúlyt fektetünk az alapvető illemszabályok életkornak megfelelő elsajátítására (bemutakozás, köszönés, kérés, udvarias viselkedés...). A gyermekeket ésszerű korlátok, egyértelmű, közösen felállított *szabályok, szokások* segítik a társak közötti nyugodt, tevékeny együttlétben. A pedagógus az együttélési normák kialakításával, elfogadtatásával segíti a különböző személyiségű gyermek közösségbe való beilleszkedését.

Az óvodáskorban megfigyelhető a gyermekeknél a társ iránti igény. Kezdetben a kapcsolatra az egymás mellettség jellemző. A közös élmények hatására egyre nagyobb érdeklődést mutatnak egymás iránt. Megjelenik az együtt mozgás, együtt játszás, az összedolgozás. Kialakulnak a baráti kapcsolatok, baráti csoportosulások. A harmonikus személyiségfejlődés érdekében a nemi azonosságtudat kialakítására is figyelmet fordítunk (pl.: lány-fiú szerepek, viselkedés, öltözködés, hajviselet).

A csoport az együttes tevékenységek, az átélt élmények hatására fejlődik igazi óvodai közösséggé. A közösségen belül gyakorolják az egymásra figyelmet, egyre jobban képesek arra, hogy együttműködjenek, fokozódik segítőkészségük, aktivitásuk, önállóságuk.

Óvodánk a gyermek nyitottságára építve, segíti a gyerekeket, hogy megismerjék szűkebb és tágabb környezetüket, amely a hazaszeretet, a szülőföldhöz való kötődés és nemzethez tartozás érzésének alapja.

Az óvodai csoport kialakításának elvei:

Óvodánkban törekszünk a csoportok életkor szerinti kialakítására. A felmenőrendszer a felnőttekhez és a társakhoz való kötődést szolgálja. Az állandóság biztonságot nyújt, a közösség fejlettebb szintre juthat el. Az azonos korcsoportú gyermekek különböző fejlettségi szintjét figyelembe vesszük. Mindkét óvoda családias jellegű. A reggeli gyülekezés, a délutáni csoportösszevonás alkalmával, közös programokon, ünnepségeken a gyerekek együtt vannak. Az udvar osztatlan, a különböző korcsoportú gyerekek a nap jelentős részében szabadon választhatnak játszótársat, a testvérek együttlétét az udvaron, a közös programokon, vagy igényük szerint biztosítjuk.

A fejlettség szerinti beiskolázás miatt előfordul, hogy nagyobb létszámban maradnak nagycsoportos életkorú gyerekek az óvodában. Ilyen esetekben is a gyerekek érdekeit figyelembe véve szervezzük a csoportokat.

A csoporthoz való viszonyulás szabályai:

- a magatartás szokásai
- a társakhoz való viszony szabályai, szokásai (erkölcsi érzelmek, udvariassági szabályok)
- az egyes tevékenységekben elvárható szabályok, szokások,
- a csoportélet szokásai, hagyományai, kirándulások,
- ünnepek hagyományai: - jeles napok, ünnepek (nemzeti ünnepek, az óvodai élet ünnepei),
  - kulturális programok óvodán belül és kívül,
  - sportrendezvények.

A különbözőségek elfogadása

Annak elfogadására és megértésére neveljük a gyermekeket, hogy az emberek különböznek egymástól. A környezetükben jelenlévő különbözőséget (etnikai kisebbség; nemzeti hovatartozás; vallási meggyőződés; egészségi állapotból, családi és szociális háttérből adódó másság; eltérő nevelési stílus stb.) tartásuk tiszteletben és próbálják meg elfogadni.

Az óvodában elsősorban a pedagógus mintaadó magatartása és az érzékenyítő programok segítik elő a különbözőséghez való megfelelő viszonyulást, melynek hatására a gyermekekben is kialakul az embertársak iránti elfogadás, együttérzés, segítőkészség.

2.4.3 Az óvodában előforduló mentális zavarok kezelése

2.4.3.1 Feszültségek oldása, stressz-elhárítás

A feszültség a gyermek érzelmvilágában pozitív és negatív hatást idézhet elő. A feszültségek pozitív feldolgozása segíti az alkalmazkodást, fokozza az érdeklődést, tevékenységre ösztönöz. A negatív feszültség felborítja a lelki egyensúlyt, eltereli a figyelmet, az emlékezeti felidézést gátolja. A gyermek önmaga is tesz annak érdekében, hogy feszültségeit oldja (regresszió, projekció, meg nem történtté tevés, stb.). A stressz fokozott feszültség, a szervezet válasza a környezet terhelő ingereire. Érheti a gyermeket stressz természeti, társadalmi környezetében is. A közvetlen (családi) és közösségen belüli környezetében, a leggyakoribb stressz keltő hatások az alábbiak:

Családon belüli stressz-veszélyek:

- egészségtelen életmód,
- következetlen nevelés,
- túlzott követelmény
- családon belüli hosszabb betegség, haláleset,
- a szülők közötti konfliktus, válás
- a szülők túlzott elfoglaltsága,
- szociális háttér, munkanélküliség, megromlott anyagi helyzet,
- agresszió, túlzott fenyítés a szülők részéről
- tv - videó – számítógép – mobiltelefon - tablet negatív hatása.

Közösségen belüli stressz-veszélyek:

- túl nagy zaj,
- szellőzetlen helyiség,
- zsúfoltság, beszűkített mozgástér,
- gyakori meg nem értettség, konfliktusok,
- túl nagy követelmény,
- szabály nélküli közösségi élet.

Továbbá érheti a gyermeket a tágabb környezetében is stressz keltő élmény, pl. szemtanúja egy balesetnek, de kerülhet stresszhelyzetbe a felnőtt számára jelentéktelennek tűnő konfliktus következményeként is. A helyes nevelői magatartás függ attól, hogy felismeri-e a pedagógus a gyermeket érő negatív hatást. Ennek ismeretében alakítja ki a megfelelő kezelési módokat. Szükség esetén fogadóóra, családlátogatás, szakemberek, szakmai szervezetek igénybevételére kerülhet sor.

Az óvodapedagógus segítő magatartását nagyfokú tapintat, empatikus képesség, a gyermek iránti felelősségteljes szeretet jellemzi. A dajka támogatja, megértő viselkedésével segíti a pedagógust.

Stressz-kezelő módszerek:

- a kiváltó okok felismerése, megszüntetése,
- őszinte, megértő beszélgetés,
- a játék és a mese gyógyító hatása: szerep- és szituációs játékok, dramatizálás, bábozás alkalmazása, mesélés,
- az érzelmi nevelést segítő eszközök (pl. érzelem kártya, érzelem-óra, relaxációs zene, stb.)

- a szabadban mozgásos játék lehetőségének biztosítása,
- a gyermek fejlettségét, életkorát figyelembe vevő szokás- és szabályrendszer kialakítása,
- az idegrendszer aktív pihentetése.

2.4.3.2 Viselkedési zavarok okainak feltárása, kezelése

Tapasztalataink szerint egyre több azoknak a gyerekeknek a száma, akiknek a viselkedése jelentősen – negatív irányban – eltér az adott életkorban elvárható magatartástól. Esetükben az általánosan használt pedagógiai eszközök mellett a problémához igazított nevelői eljárások szükségesek. Általában nem igényelnek orvosi kezelést, az óvodapedagógusok és a szülők összehangolt munkája többnyire elegendő a tünetek enyhítéséhez (igény szerinti fogadóóra), megszüntetéséhez. Esetenként szakember segítségét vesszük igénybe.

A viselkedési zavarok kialakulásának leggyakoribb okai:

- biológiai: pl. öröklött hajlamok, veleszületett sajátosságok, szomatikus elváltozások...
- szülés közben ért traumák
- szociális problémák: pl. a család anyagi nehézségei...
- pszichoszociális problémák, környezeti ártalmak: pl. az anya-gyermek kapcsolat hiánya, vagy nem megfelelő volta, helytelen nevelési módszerek alkalmazása, a családban lévő konfliktusok (válás, függőség, munkanélküliség, konfliktusok...)
- negatív közösségi hatások: pl. a pozitív érzelmi kapcsolat hiánya, meg nem értettség, gyakori kudarc, sikertelenség...
- Az elektronikus/informatikai eszközök, ill. a televízióban nem megfelelően választott mese, ill. filmnézés okozta viselkedési zavarok.

A viselkedési zavarok tünetei:

- a mozgáscselekvés zavarai (túlmozgékonyosság, lassúság)
- szokásbeli rendellenesség (kóros ujjszopás, körömrágás...)
- pszichomotoros rendellenesség (kényszermozgások, tik, átállított balkezesség)
- funkcionális zavarok (alvászavar, enuresis, enkopresis, onánia)
- az érzelmi, akarati élet zavarai (túlzott érzékenység, gátoltság, agresszió, szorongás)
- az értelmi fejlődés zavarai (figyelemkoncentráció, érdeklődésnélküliség...)
- az akarati élet zavarai (szertelenség, makacsság, önfejűség, konokság, dac...)
- a magatartás, jellemfejlődés zavarai (túlzott fegyelmezetlenség, hazugság...)
- gyermekkori neurózis.

Az óvoda feladata a viselkedési zavar tüneteinek észlelésekor:

- a gyermek életének, magatartásának, problémáinak felismerése, elemzése,
- a probléma jelzése a szülőknek, a kiváltó okok megkeresése (anamnézis, beszélgetés, családlátogatás),
- egyedi korrekciós terv készítése,
- szükség esetén szakszolgálat igénybevétele.

A nevelői feladatok meghatározásának legfontosabb feltétele a gyermek iránt érzett felelősség, a segítségadás szándékának elhatározása. Ehhez pszichológiai, pedagógiai hozzáértésre, lelkiismeretes, kitartó munkára, a probléma iránti érzékenységre, bizalomra, a **gyermek iránt érzett szeretetre** van szükség.

2.4.3.3 Az egészségre ártalmas szokások kialakulásának megelőzése

A káros szenvedélyek gyökerei sok esetben visszavezethetők a kisgyermekkorban ért kedvezőtlen környezeti hatásokra. A család életvitele, életmódja, a szülői minta nagymértékben befolyásolja a gyermek viszonyulását az egészségre ártalmas szerekhez.

Az óvodások körében leggyakrabban tapasztalható életmódbeli hiányosságok, helytelen szokások:

- ébrenlét - pihenés helytelen aránya
- mozgásszegény életmód
- egyoldalú, rendszertelen táplálkozás
- indokolatlan gyógyszerfogyasztás
- a családban előforduló egyéb káros hatások (dohányzás, alkohol, drog, stb.).
- az informatikai eszközök korai és túlzott használata.

Az óvoda feladata:

- a felnőtt közösség példamutató magatartása,
- az egészséges életmódot biztosító óvodai környezet megteremtése,
- mozgásos játéklehetőség biztosítása minden nap,
- a gyermek korának megfelelő tájékoztatása az egészséget károsító tényezőkről,
- a szülők szemléletének formálása, tanácsadás, tájékoztatás, közös programok (vetélkedők, kiállítások, sportnapok stb.) alkalmával.

A mentális nevelés fokmérői:

- elfogadja az óvodai közösséget
- nyugodt, kiegyensúlyozott
- képes érzelmei kulturált kifejezésére
- egészséges önfogadás jellemzi, bízik önmagában
- játszik, tevékenykedik
- tudja nevét, címét, családtagjai nevét, születési adatait
- reális képpel rendelkezik önmagáról
- önfegyelme, viselkedése a közösségi normáknak megfelelő
- udvariasan és tisztelettel viszonyul társaihoz és a felnőttekhez
- segíti társait, az arra rászorultakat
- viselkedését együttérzés, megértés jellemzi
- vigyáz a saját és a közösség tulajdonára, értékeire
- feladathelyzetekben kitartó, képes véghezvinni elképzeléseit
- a tevékenységekben képes együttműködni társaival
- szándékos figyelemre képes
- késleltetni tudja szükségletei kielégítését
- feladattudata kialakulóban van
- érdeklődik társai iránt, meghallgatja őket
- alkalmazkodik a csoportban kialakult szokásrendszerhez
- segíti társait a tevékenységekben
- konfliktusait képes adekvátnan megoldani
- elfogadja a környezetében jelenlévő különbözőségeket.

2.5 Anyanyelvi nevelés és kommunikáció

A kommunikáció a társas érintkezés alapja, a szocializáció legtermészetesebb eszköze, melyben a gyermek az elsajátított nyelvi eszközökkel vesz részt. A kommunikáció által kifejezheti gondolatait, érzéseit, kívánságait, elmondhatja élményeit, kapcsolatot teremthet. A beszédhez szükséges készségek, képességek tapasztalással, gyakorlással, más területek készségeivel szoros összefüggésben fejlődnek.

A nyelv és a kommunikáció részben biológiai adottságokon alapul, nagyobb részt azonban a szocializáció során fejlődik ki. *A család*, mint az *első nyelvi környezet* meghatározó szerepet

tölt be a gyermek beszédtanulási folyamatában, melyre az óvoda tudatos nyelvi programja épül. Naponta lehetőséget adunk a gyermekeknek arra, hogy élményeiket, gondolataikat **a közösség előtt**, vagy **páros és kiscsoportos szituációban** elmondhassák:

- kötetlen beszélgetések a napi tevékenységek közben,
- beszélgető kör kialakítása, mely az óvodapedagógusok tervszerű, rendszeresen, illetve spontán szerveződő, változatos módszereket alkalmazó beszélgetései a gyermekekkel. Változatos témái élményekre, tapasztalatokra, a csoportot foglalkoztató aktualitásokra épülnek. Ajánlott időtartama: 5-10 perc. Témától, a feldolgozás mikéntjétől függően javasolt a mikrocsoportos (8-10 fő) ill. a teljes csoportos foglalkoztatási forma, mely során a gyermekek aktivitásának megtartása kiemelt fontosságú.

Az anyanyelvi nevelés valamennyi óvodai tevékenységforma keretében megvalósítandó feladat, mely az óvodai nevelési tevékenységünk egészében jelen van. A kommunikációs készségek, képességek tudatos, tervszerű, fejlesztő alapozása interaktív jellegéből adódóan teret ad az ismeretek szerzéséhez, az alkalmazáshoz.

A családokkal együttműködve tudatosan alkalmazott nyelvi fejlesztő játékokkal segítjük elő a helyes hangképzést, a beszédfejlődést. Beszédfejlődési rendellenesség, lemaradás esetén logopédus szakember segítségét kérjük.

A beszéd fejlődésének feltételei:

- megfelelő központi idegrendszer
- ép beszédszervek, hallásszervek, motoros rendszer fejlettsége
- észlelés fejlettsége (auditív, vizuális, taktilis, kinezetikus)
- környezeti feltételek (szociális, kulturális)
- beszédöröm, belső késztetés
- elegendő idő biztosítása
- változatos játékok, játékos lehetőségek a kommunikáció és metakommunikáció gyakorlására
- egyéni fejlesztés, beszédkorrekció, tehetségek felismerése,
- értékes népi, klasszikus és kortárs irodalom (mesék, versek, mondókák, nyelvtörők...) átadása.

Az óvoda nyelvi és kommunikációs nevelésének feltételei:

- tárgyi és személyi feltételek, a felnőttek pozitív példaadása,
- elegendő idő, alkalom biztosítása,
- változatos lehetőségek a kommunikáció és metakommunikáció gyakorlására,
- egyéni fejlesztés, beszédkorrekció, tehetség gondozás.

Az óvodai anyanyelvi és kommunikációs nevelés feladatai:

- a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének felkeltése,
- beszédbátorság alapozása, fejlesztése,
- a beszédszervek fejlesztése, helyes beszédlégzés kialakítása (játékos légző gyakorlat, hangutánzó gyakorlat, nyelv- és ajak-gyakorlat...),
- az anyanyelv megbecsülésére, szeretetére nevelés,
- szóbeli szövegalkotás formálása, összefüggő beszédre nevelés, a beszédértés fejlesztése (mondathallás, szavakra bontás, mondatalkotás, dialógusok),
- az emberi érintkezés, társas kapcsolati formák alapozása sokirányú, komplex, játékos szituációs beszédhelyzetekkel, dramatizálásokkal,
- aktív és passzív szókinccs fejlesztése (szómagyarázatokkal, jól értelmezett, alkalmazható ismeretek beépítése nyelvi síkon a fogalmi rendszerbe),
- hallás, hanghallás fejlesztése (a környezet hangjai, egymás hangjának felismerése, hangdifferenciálás, hangerősség felismerés, differenciálás, hangmeghallás, hangkiemelés, hangokra bontás...),

- beszédritmus, - tempó fejlesztése,
- tiszta hangképzés fejlesztése,
- auditív (mechanikus, késleltetett, hosszú távú) emlékezet fejlesztése (bevésés, felidézés képességének fejlesztése egyénileg),
- grafomotoros fejlesztés,
- mintaértékű kommunikációval, anyanyelvünk alapvető szabályainak átadása, javíthatóság elkerülésével,
- a nem verbális eszközök tudatosítása, fejlesztése (mimika, tekintet, vokális kódok, gesztus, testtartás, térközsabályozás, kinesztétika, piktogramok ismerete),
- a gyermekek személyiségfejlesztése anyanyelvi eszközökkel,
- a nyelvi hátrányos helyzetű gyermek lemaradásának kompenzálása egyéni foglalkoztatással, (interkulturális gyermekek)
- a jó és kiemelkedő beszédkészséggel, előadókészséggel rendelkező gyermekek fejlesztése, kreativitás fejlesztése, tehetséggondozás.
- verbális és nonverbális kommunikáció befogadására, megértésére való képesség fejlesztése,
- érzelmek, gondolatok hatásos kifejezése, igazodva a kommunikációs helyzethez és partnerhez,
- beszédfigyelem alakítása.

Elvárások az óvodapedagógus kommunikációjával szemben:

Nyelvi szempontból:

- Beszéde legyen tiszta, érthető és tömör.
- Helyesen használja a nyelvtani szabályokat, a mondat- és szövegfonetikai eszközöket (hangerő, hangszín, tempó, hangsúly).
- Mondanivalóját színesen, választékos nyelvi eszközökkel fejezze ki.
- Legyen összhangban a szöveg és a metakommunikáció (hiteles kommunikáció, az érzelmek kifejezése).
- Adjon mintát mások meghallgatására, a párbeszédre. Nemcsak a gyermekekkel, hanem a kollégákkal folytatott beszélgetések alkalmával is.
- Teremtse meg a lehetőségeket, a gyermekek aktív nyelvi, kommunikációs önmegvalósításához, kiteljesedéséhez (dramatizálások, szerepjátékok, élményszerzések, beszélgető körök, komplex játékok, előadói lehetőségek, pályázatok felkutatása).

Az óvodapedagógus magatartását jellemezze az empátia: odafordulás, őszinte érdeklődés, reagálás a gyermek jelzéseire, udvariasság, türelem, tapintat.

Az óvodapedagógus építsen a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságára, valamint meglévő tapasztalataira, élményeire, ismereteire.

A nyelvi és kommunikációs készség fejlettségének fokmérői:

- mondanivalóját, közléseit érthetően, összefüggően elmondja
- egy adott képről, vagy témáról el tud mondani önállóan néhány összefüggő mondatot
- beszélgetést folytat gyerekekkel, felnőttekkel
- megfelelő szintű beszédbátorsággal rendelkezik
- megérti a kérdést, válaszol rá, ő is tud kérdezni
- megfelelő beszédfigyelemmel rendelkezik
- tiszta kiejtéssel, érthetően beszél
- képes gondolatait mondatban megfogalmazni, tud indokolni, következtetni, összefüggést megfogalmazni, döntéseit megfogalmazni és képes ítéletalkotásra
- szókinése gazdag, használ jelzőket, határozókat,
- helyesen alkalmazza a térbeli helyzetre és időre vonatkozó kifejezéseket
- ragozásnál és mondat szerkesztésben helyesen alkalmazza a nyelvtani szabályokat (kérdésnél helyes intonáció, tagadásnál helyes szórend, múlt, jelen, jövő idő helyes használata, stb.)

- verbális közléseit a közlés céljának megfelelő nem verbális eszközökkel egészíti ki (mimika, tekintet, gesztus, testtartás...)
- kommunikációját a figyelés, a másokra reagálás, a kivárás, az udvariasság, a mások iránti tisztelet jellemzi
- a nyelvi eszközök használatában kreatív.

III. TEVÉKENYSÉGEK RENDSZERE

Az óvodai élet során arra törekszünk, hogy a gyermekek tevékeny légkörben élhessenek. A napirend kialakítása, az élmények nyújtása, a motiváló eszközök biztosítása, a pedagógus tapintatos, segítőkész magatartása mind azt a célt szolgálja, hogy a gyerekek tevékenykedése megvalósuljon. Az óvodás gyermek tevékenységei: **játék, munka, tanulás.**

3.1 Játék

A gyermek számára a legtöbb élményt, örömet nyújtó tevékenység a **játék**. Fejlődése során alapvető jelentőségű, semmi mással nem helyettesíthető életforma. Ezért a játéknak óvodánk nevelőtevékenységében meghatározó szerepe van. *A játékban a környezethez való viszonya tükröződik vissza, gazdagodik a gyermek érzelmi élete, ismereteket szerez, jártassá válik a különböző tevékenységekben, fejlődnek készségei, képességei, formálódnak erkölcsi, akarati tulajdonságai. Segíti a gyermeket a szocializáció folyamatában, a kommunikációs szituációk gyakorlásában.*

A jó játék jellemzői: örömteli, önkéntes, szabadon választott, belső szükségletből fakadó, élményre és utánzásra épülő, felfedező, kreatív tevékenység.

Az óvoda nevelőtestülete a beilleszkedési időszakban tájékoztatja a szülőket és modellt nyújt számukra az óvodai nevelés játékra épülő elsődlegességéről.

Cél: Felszabadultan, örömmel, ötletesen játszó gyermekek nevelése.

Feladat:

- A gyermekek érdeklődésének felkeltése a különféle játéktevékenységek iránt.
- Változatos játékformákkal a gyermekek aktivitásának biztosítása, önállóságának fejlesztése (témaválasztásban, eszközválasztásban és -készítésben).
- A gyermekek erkölcsi, akarati tulajdonságainak formálása, kreativitásuk, kommunikációs készségük fejlesztése.

A játékkal kapcsolatban megkívánt nevelői magatartás:

- Az óvodapedagógus tudjon és szeressen szükség és igény szerint együtt játszani a gyermekekkel (mintaadás).
- Tudatos jelenléte biztosítsa az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását, mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett.
„Játékra tanítani csak játék közben – játék által lehet.” (Kovács György)
- Legyen megengedő, elfogadó, biztosságot, bizalmat adó, támogató, serkentő, ösztönző magatartású a jelenléte.
- Segítse elő a gyermekek saját elgondolásainak megvalósítását.
- Pedagógiai tapintattal működjön együtt a gyermekekkel.
- A gyermeki játék önállóságának tiszteletben tartásával élményszerzési lehetőséget biztosítson a különböző játékformákhoz.
- Jelenlétével tegye lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását.
- Csak akkor lépjen közbe, ha a gyermekek
  - egymást zavarják,

- testi, lelki épségük veszélyben van,
- konfliktusaikat nem tudják önállóan megoldani.
- A felnőttek és a gyermekek is tartsák tiszteletben az elmélyülten játszókat.
- A különböző játékokhoz az udvaron is biztosítsa a feltételeket.
- Használja ki a hely és az évszakok adta lehetőségeket: szánkózás, hógolyózás, hóemberépítés, levél- és termésgyűjtés, vizes játékok, horgászás, stb.
- Játékötleik megvalósításához otthonról is hozhatnak a gyermekek az óvodába játékot, feltétel: balesetmentes, tiszta és esztétikus legyen.
- A megfelelő szokásrend kialakításával biztosítsa a kulturált magatartás normáinak kialakítását, a gyermekek egymáshoz való szeretetteljes viszonyulását, és hogy a gyermekek vigyázzanak a játékokra.

A játék feltételei:

- egészséges környezet
- megfelelő hely
- nyugodt, derűs légkör
- élmény, ismeret/ tapasztalat
- elegendő idő
- eszközök, anyagok, kreatív tárgyak

Szabadjáték

Az óvodában biztosított a szabadjáték elsődlegessége. A pedagógus pozitív visszajelzésekkel, metakommunikációval jelzi, látja, érti, örül, fontos neki, hogy a gyermek jól érzi magát. Közös eszközkészítéssel segítheti a játék kiteljesedését. Mintaadással, szóbeli pozitív értékeléssel, dicserettel a játékokkal való megfelelő bánásmódra szoktatás.

A szabadjáték feltételeinek biztosítása:

- a megfelelő játszóhelyek kialakítása: közös terek, egyéni játékokra alkalmas terek, nagyobb és intimebb terek, zajos és csendesebb tevékenységek tere, mozgásos játékok tere, rendrakásra szoktatással
- játék eszközök/kiegészítők/anyagok biztosítása: készen vett játékok, közösen készített eszközök, szerszámok, a különböző családi kultúrákhoz kapcsolódó tárgyak, valamint egyéni élményekhez kapcsolódó tárgyak és mobilizálható eszközök.

A szabadjáték fejlettségének fokmérői:

- képes dönteni a tevékenységek között
- önkifejezése, alkotókedve fokozatosan fejlődik, kreatív ötletei vannak
- önállósága fokozatosan nő
- önálló játéka elmélyült
- együttműködik a társaival

A játék fajtái:

Gyakorlójáték: A gyermek örömteli mozgásból álló ismétléses cselekvéseket végez, melyben különböző képességeit gyakorolja.

- ***A mozgásos gyakorlójáték*** a térérzékelés, a testséma és a nagymozgások fejlődését segíti elő. Ennek érdekében lehetőséget teremtünk a kúszás, mászás, bújás, járás, ugrás, futás gyakorlására. Különböző helyszíneken, változatos eszközökkel biztosítjuk a gyermekek számára a téri viszonyok megismerését (alá, fölé, mellé, át, bele...).

- **A manipulációs gyakorlójáték** a tárgyakkal, anyagokkal való ismerkedést, a szem-kéz koordinációt és a finommotorika fejlődését biztosítja. A manipulációs játékok gyakorlása érdekében különböző nagyságú, alapanyagú, funkciójú játékokat, eszközöket biztosítunk, lehetőséget teremtünk újabb anyagokkal való ismerkedésre.
- **A verbális gyakorlójáték** a hang, a beszéd, a dallam és a ritmus játékos gyakorlását szolgálja. Óvodánkban a pozitív példa kiemelésével, buzdítással, dicsérettel segítjük a hang és a beszéd gyakorlását, a funkcionális öröm átélését.

A gyakorlójáték fejlettségének fokmérői:

- mozgása magabiztosabbá, összerendezettebbé válik
- téri irányok alapján jól tájékozódik
- az új játékkal, anyagokkal, eszközökkel való ismerkedés során játszik gyakorló játékot
- eszközhasználata biztosabbá válik
- nyelvi gyakorló játékok ritmikusak

Szerepjáték

A szerepjátékban a gyermek az önmaga által választott helyzetben elképzelt vagy utánzott szerepet jeleníti meg. Alapja az *élmény* – a természeti és társadalmi környezet térben és időben, valamint a mesék világa –, mely pozitív vagy negatív töltésű is lehet. A szerepekben *kipróbálják és átélik* az emberi és társas viszonyokat, gyakorolják érzelmeik kifejezését, a bennük lévő feszültségek oldását, ami hozzájárul énképük alakulásához, lelki egyensúlyuk megteremtéséhez. Fejlődik kommunikációs és metakommunikációs készségük.

A szerepjáték fejlődési fokmérői:

- közvetlen környezete egyszerűbb cselekvéseit játssza el
- a valóság és a képzelet egyaránt gazdagítja a játékot
- több témát bonyolultabb cselekménnyel kapcsol össze a játékban
- vannak játék- és szerepötletei
- végigjátssza a vállalt szerepet
- feszültségeit képes a játékban levezetni (feloldani)
- képes együttműködni társaival, kifinomultabbá válik érzékelése, fejlődik intellektusa
- a játékban adódó konfliktusait képes megoldani
- képes a szerepeket egyeztetni, az elképzelt játék megvalósítása érdekében vállal irányító szerepet, de el tudja fogadni, ha más elgondolása szerint folyik a játék
- kommunikációja, metakommunikációja megfelel a szerepnek

Dramatikus játék, bábozás

Óvodánkban spontán és szervezett formában alkalmazzuk a dramatikus játékokat. Az óvodapedagógus példamutatásával társ és segítség a dramatizálásban, a kellékek, az eszközök és a helyszín kialakításában. Fontos feladat a rendszeres irodalmi élmény nyújtása, a mesék világának megismertetése, tárgyi környezetének előteremtése. A játék kialakulásában építünk a gyermekek kezdeményezésére.

A bábozás szorosan kapcsolódik a dramatizáláshoz, ahol a gyermek saját maga jeleníti meg a figurát, a bábozás során azonban a báb szerepébe bújva játssza el a cselekményt. A bábozás segít feloldani a gyermekben lévő gátlást (beszoktatás, szorongás), bevezeti a versek, dalok, mesék birodalmába hatékony eszköze a kommunikáció fejlesztésének. Kötetlen és kötött formában, az óvodapedagógus és a gyermekek játékával történhet. Megismertetjük a gyermekeket a bábozás és bábkészítés különböző formáival (pl. kesztyű-, sík-, marionett-, árny-, termésbáb). Bábelőadások szervezésével (óvodapedagógusok, bábcsoportok) alkalomszerűen és a jeles napokhoz kapcsolódva élményt nyújtunk a gyermekek számára.

A dramatikus játék, bábozás fejlődésének fokmérői:

- szívesen vállalkozik dramatizálásra, bábozásra
- kezdeményez dramatizálást, bábozást
- képes a vállalt figura életre keltésére mozgásban, beszédben, cselekedetben
- azonosulni képes a választott személlyel, figurával, eseménnyel
- készít magának eszközt
- megfelelő fantáziával, képzelőerővel, nyelvi kifejezőeszközzel rendelkezik a játékhoz

Építő- és konstruáló játék

Az örömforrást az alkotás, a valamit létrehozás jelenti a gyermek számára. A játék különösen fejleszti a gyermek kreativitását, térlátását, manipulációs készségét, finommotorikáját, szem-kéz koordinációját, anyag- és technikai ismereteit.

Változatos anyagokból különböző formájú és méretű kiegészítő és félkész elemeket biztosítunk a gyermekek számára (*természetes anyagok*: fa, kő, homok, textil, papír..., *mesterséges anyagok*: műanyag, üveg..., *természetes és mesterséges alapanyagból készült építőelemek, játékok*: lego, várépítő, fakocka, fémépítő..., melyekből fantáziája szerint alkothat egyedül vagy társaival)

A gyermekek játékát szükség esetén az óvodapedagógus tevékenyen és ötleteivel segíti.

Barkácsolás

Már óvodába lépéstől kezdve ismerkednek a gyermekek az alkotással. Kezdetben megfigyelik, segítik az óvodapedagógus tevékenységét: ahogy létrehoz, alkot valamit, megjavítja az elron-gálódott játékokat. Közben a gyerekek is bekapcsolódnak, ötleteikkel, egyre nagyobb aktivitással maguk is részesévé válnak a barkácsoló tevékenységnek. Fokozatosan önállóvá válik munkájuk, az anyagok világában szerzett ismeretek, tapasztalatok révén egyre változatosabb, összetettebb eszközöket készítenek. Megszokják, hogy a hiányzó játékeszközöket pótolják, a barkácsoló tevékenység motivációja a játék teljesebbé tétele lesz.

Változatos anyagokat biztosítunk a barkácsoló polcon (termések, dobozok, papírok, fadarabok, műanyagok, félkész elemek), különböző munkaeszközöket (olló, kalapács, zsineg, drót, ragasztó) adunk a gyerekeknek, melyek használatával megismerkednek.

Az építő- és konstruáló játék, a barkácsolás fokmérői:

- alkotása egyszerű vagy bonyolult
- vigyáz az alkotására
- alkotás közben kreatív ötletei vannak
- egyedül épít vagy társaival
- a tevékenység választásának gyakorisága
- alkotásai kidolgozottak

A szabályjáték

A gyermek személyiségfejlődése szempontjából sajátos játékfajta, amelyben meghatározott szabályokhoz kell alkalmazkodni. Szabályrendszere korlátokat állít a játékban, így próbára teszi a gyermek ügyességét, találékonyságát, logikai készségét. Elsősorban az alkalmazkodóképesség, figyelem, fegyelem, gondolkodás, akarati tulajdonságok fejlődését segíti elő. Az óvodapedagógus a játék kiválasztásánál figyelembe veszi a csoport fejlettségét.

Csoportosítása:

- **Mozgásos játékok:** futó, fogó, ugró, stb.

labdajátékok

szerrel vagy színen végezhető játékok

vizes játékok

versenyjátékok: egyéni, ügyességi, sor-, váltó-, csapatversenyek

- **Énekes játékok:** körjátékok, futó-, fogójátékok, táncok...

- **Értelmi képességet fejlesztő játékok:** társasjátékok

memória játékok
nyelvi játékok
érzékelő játékok
logikai játékok
számítógépes játékok.

A szabályjáték fokmérői:

- szívesen játszik, illetve kezdeményez szabályjátékot
- képes a szabály betartására
- képes új szabály alkotására
- rendelkezik az adott játékhoz szükséges készséggel (mozgáskészség, beszéd-készség, megfigyelőképesség, érzékelés, stb.)
- törekszik a feladat megoldására, a győzelemre
- elfogadja a vereséget
- kitartó a játékban

Játék az udvaron

Az udvar – jellegénél fogva – nagyban hozzájárul az óvodai játék kiteljesedéséhez. A mozgásos játékok legfontosabb helyszíne, de a csoportszobában kialakult játéktémák folytatásához, gazdagításához is lehetőséget teremtünk. Az évszaktól, időjárástól függően, lehetőség szerint minél több időt fordítunk a szabadban való játéokra. A beépített játékok, a homokozó, a sporteszközök, műfüves pálya, egyéb udvari játékok, plédek, babák, homok-víz asztal által kínált játék ötletek mellett a csoport, a gyermekek ötletei, a szabad játék, az óvodapedagógus játék kezdeményezései teszik változatossá az udvari játékot.

3.2 Munka, munka jellegű tevékenységek

A munkára nevelés a személyiségfejlesztés fontos eszköze, az óvodai életünknek a gyermekek mindennapi tevékenységének szerves része. Többnyire irányítással folyó, célra irányuló tevékenység.

A mindennapi munkálkodások közben a gyermekek ismerkednek környezetükkel, annak tárgyi és élővilágával. Mozgásos, érzékszervi információkat szereznek, ezáltal gazdagodnak ismereteik, fejlődnek készségeik, képességeik, közösségi magatartásuk, erkölcsi, akaratú tulajdonságaik, esztétikai érzékük.

A munka és munka jellegű tevékenységek közben megismerik és megtanulják a munkaeszközök célszerű, helyes használatát, begyakorlódnak, pontosabbá válnak munkakészségeik, megtanulják az alapfogásokat, fokozódik önállóságuk, képessé válnak az együttműködésre.

A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.

Cél: a munka megszerettetése, valamint olyan készségek kialakítása, melyek képessé teszik a gyermeket önkiszolgálásra, környezetének rendben tartására, a közösség érdekében végzett tevékenységre.

Feladata:

- A munkához való pozitív viszony megalapozása.
- A munkavégzéshez szükséges készségek kialakítása.
- A gyermek önállósági törekvéseinek kielégítése, ébrentartása, kötelességtudat alakítása, munkaélmény nyújtása.

- A közösen, illetve a közösségért végzett munka által közösségi magatartásuk fejlesztése.

A munka jellegű tevékenységek alapvető feltételei:

- az életkorhoz, a fejlettséghez igazodó munkalehetőség
- megfelelő méretű, minőségű, mennyiségű munkaeszköz
- elegendő hely és idő a munkavégzésre
- nyugodt légkör
- a felnőtt mintája

A gyermekek által végzett munka jellegű tevékenységek:

- önkiszolgálás
- csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások, feladatok teljesítése
- közösségért végzett rendszeres munka, naposi munka
- környezet-, növény- és állatgondozás

A különböző munkafajták bevezetését fokozatosan, az életkor, fejlettség figyelembe vételével végezzük. A munka jellegű feladatokat rendszeresen biztosítjuk. A pedagógus és a dajka együttműködése, mintaadása a gyermek munkához való pozitív viszonyulását segíti.

Fontosnak tartjuk, hogy a család is szoktassa a gyermekét a saját személyével kapcsolatos teendők elvégzésére, vonja be a közös tevékenységekbe.

A gyermek munka jellegű tevékenysége:

- örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység;
- a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok, mint a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság alakításának fontos lehetősége;
- a közösségi kapcsolatok a kötelességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája

A munkavégzés fejlettségének fokmérői:

- önkiszolgálásban önálló
- szívesen vállal megbízásokat
- szívesen vállal a társaiért és a közösségért is munkát
- a munkavégzésben kitartó, pontos
- önállóan használja az eszközöket
- a naposi munkát igényesen elvégzi (terítés, teríték leszedése, kihordása...)
- aktívan vesz részt a teremrendezésben (játékrendezés, ágyazás...)
- szívesen vesz részt a kerti munkában, udvarrendezésben
- képes együttműködni a társaival, szervezni és irányítani a munkát
- ügyel a saját személye és környezete rendjére.

3.3 A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Óvodánkban az intellektuális nevelés, a **tanulás** a gyermek minden tevékenységében jelen van, megismerési vágyára, cselekvési aktivitására épül. A tanulás része az óvodai nevelés komplex folyamatának, a harmonikus személyiségfejlesztésnek. A sokféle tevékenységben és különböző élethelyzetekben a gyermek tapasztalatokat, ismereteket, jártasságokat szerez, fejlődnek képességei, képességei.

A tanulási folyamatban az óvodapedagógusok a gyermek spontán kíváncsiságára, tudásvágyára, kezdeményezésére építenek. A szervezett tanulás kezdeményezés és/vagy kötelező foglalkozás formájában valósul meg.

Cél: Érdeklődő, szándékos figyelemre képes, gazdag ismerettel, a tanuláshoz szükséges jártasságokkal, készségekkel, képességekkel rendelkező gyermekek nevelése.

A tanulásszervezés módjai:

- kötetlen kezdeményezés: meghatározó tanulási forma
- kötött foglalkozás:
  - mozgás
  - tanulmányi séta és kirándulás
  - alkalmanként – főleg nagycsoport második félévben – bármelyik szervezett tanulási tevékenység

A tanulás területei:

	mindennap jelen lévő	tervszerű kötetlen/kötött hetente egyszer	kötött naponta
Mozgás	x	x	x
A külső világ tevékeny megismerése			
- a környezet megismerésére és védelmére nevelés	x	x	
- matematikai nevelés	x	x	
Művészeti nevelés			
- verselés, mesélés	x	x	
- ének, zene, énekes játék, gyermektánc	x	x	
- rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	x	x	

3.3.1 Mozgás

Cél:a rendszeres egészségfejlesztő testmozgás váljon a gyermekek igényévé, természetes, örömteli életformájává.

Feladata:

- a mozgásigény kielégítése, a mozgás megszerettetése, a természetes mozgások fejlesztése
- a pszichomotoros (cselekvési) készségek, és képességek fejlesztése
- a természetes hely-, helyzetváltó, finommotoros mozgáskészség, mozgáskoordináció fejlesztése
- a testi képességek fejlesztése
  - *kondicionális képességek fejlesztése: erő (izom), gyorsaság, állóképesség*
  - *koordinációs képességek fejlesztése: egyensúlyozó képesség, gyorsasági koordinációs képesség, helyzetfelismerő és megoldó képesség, mozgásérzékelés, mozgásanalizáló képesség, ritmus képesség (mozgásritmus), térbeli tájékozódó képesség, mozgáskreativitás*
  - *hajlékonyság, lazaság, ügyesség*
- az akarati tulajdonságok fejlesztése: *céltudatosság, önállóság, határozottság, fegyelem, kitartás, akaraterő, következetesség*
- az értelmi képességek fejlesztése: *érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, képzelet, gondolkodás*
- a gyermek személyiségének fejlesztése: *pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás*
- az egészséges életmód szokásainak alapozása, az egészséges életmódra nevelés

Mozgásos tevékenységek az óvodában:

- kötetlen formában biztosított spontán, a szabad játék keretein belül végzett mozgásos tevékenység
- konkrét fejlesztést szolgáló irányított mozgásos tevékenység
- frissítő mindennapos mozgás
- láb- és tartásjavító mozgás

Egyéb választható mozgáslehetőségek:

- rendszeres: - ovi-foci
- ovi-sport
- néptánc
- alkalmoszerű: tornaversenyre és játékos sportversenyre való felkészülés

Az ovi-foci célja a labdával történő mozgás és játék megszerettetése a 4-7 éves korú gyermekekkel.

A játékos, örömteli foglalkozások (edzések) kedvezően hatnak a gyermek harmonikus testi-lelki-szellemi fejlődésére, valamint jelentős közösségformáló ereje is van.

A testi képességek fejlesztésén túl feladatunk a tehetségígéretek felismerése és fejlesztése.

Óvodánkban a mozgásos tevékenységek legfontosabb feladata ***a mozgásigény kielégítése, a mozgás megszerettetése, a mozgásfejlesztés.*** Kiemelt jelentőséget tulajdonítunk ***a mozgásos játékoknak***, amelyek természetes módon segítik elő, hogy a mozgás ***örömforrássá*** váljon. A kedvvel végzett játékok, gyakorlatok fejlesztik a gyermekek ***természetes mozgását*** (járás, futás, ugrás, támasz, függés, egyensúlyozás, dobás), ***testi képességeit*** (erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség) és ***hozzájárulnak az egészség megőrzéséhez.***

A mozgásanyag összeállításánál, a feladatok meghatározásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a gyermekek életkori sajátosságait, egyéni képességeit. Biztosítja a kiemelkedő képességű, illetve a testi adottságaiból adódóan az átlagtól lassabban fejlődő gyermek számára is az optimális leterhelést, az egyénre szabott fejlesztést. Az évszaktól, időjárástól függően a mozgásos tevékenységek nagy részét a szabadban tervezzük, kihasználva a helyi sajátosságokat.

A tervszerűen és tudatosan szervezett tevékenységek elősegítik a gyermekek koordinációs és kondicionális képességének fejlesztését, ***mozgáskreativitásuk*** kialakulását. Különös figyelmet fordítunk arra, hogy ***játékos formában*** ismerkedjenek a ***téri viszonyokkal*** (testséma, térkiterjedés, téri irányok, oldaliság). Sokféle eszközzel, kéziszer-gyakorlatokkal (pl. labda, karika, kendő, bot, szalag, pom-pom, bója, gát, koordinációs létra, egyensúlyozó párna,...) tesszük játékosabbá és hatékonyabbá a mozgásos tevékenységeket. Mozgásfejlesztés során kiemelt szerepet kap a labda! A gyakorlatok sokszínűségét tornaszereken végezhető feladatok biztosítják (gerenda, bordásfal, zsámoly, ASCO, AYRES, mászóka, stb.).

Az óvodába lépés pillanatától naponta kezdeményez az óvodapedagógus ***mozgásos játékokat.*** A mozgásos tevékenységek anyagának összeállításában is ***dominál a játék*** (futó-, fogójátékok, egyéni versengések, sor- és váltóversenyek, csapatjátékok).

A mozgásos tevékenységek anyaga: - járások, - futások, - ugrások, - dobások, - kúszások, - csúszások, - mászások, - függések, - támasz- és egyensúly gyakorlatok, - hossz tengely körüli gurulás, - guruló átfordulás előre, hátra, - tarkóállás, - labdával végezhető gyakorlatok, - kézi szerrel végezhető gyakorlatok, - torna jellegű gyakorlatok, - testnevelési játékok.

Irányított mozgásos tevékenységeket *hetente két* alkalommal szervezünk, melyből az egyik a mozgásos játék mellett láb- és tartásjavító gyakorlatokból áll.

A feladatok végrehajtását, a mozgás megszerettetését elősegíti az óvodapedagógus példamutatósága, ösztönzése, a sikerélmény biztosítása.

A fejlődés fokmérője minden esetben az egyéni képességekhez igazodik:

- ***örömmel, aktívan*** vesz részt a mozgásos tevékenységekben
- mozgása ***összerendezett***, harmonikus
- megfelelő ***figyelemmel, fegyellemmel*** rendelkezik
- mozgásos tevékenységeiben ***kitartó, erő kifejtésre*** képes
- a gyakorlatokat ***pontosan*** - egyéni képességeinek megfelelő szinten - hajtja végre
- képes együttműködésre
- ütemtartással (2,4,8) végzi a gyakorlatokat
- tud rövidebb és hosszabb távon egyenletes iramban futni; tudja gyorsítani tempóját
- képes babzsákkal a fején egyensúlyozó járásra, vízszintes és rézsútós padon
- tud helyben labdát vezetni
- tud egykezes felső dobással célba dobni
- tud térben tájékozódni, ismeri az irányokat
- tud néhány mozgásos játékot irányítás nélkül játszani
- versenyjátékban betartja a szabályokat, küzd

3.3.2 A külső világ tevékeny megismerése

A külső világ tevékeny megismerése a komplex nevelési terület, melynek célja, hogy a gyermekek a mindennapi tevékenységeik során tapasztalatokat, ismereteket szerezzenek az őket körülvevő természeti, társadalmi, tárgyi környezetről, annak jellemzőiről, összefüggéseiről, formái, téri, mennyiségi viszonyairól. Formálódjon a gyermekekben a környezettudatos magatartás, aktívan vegyenek részt a *közvetlen és tágabb környezet állandóságának, változásainak felfedezésében, megismerésében.*

A szervezés lehetőségei:

- spontán adódó helyzetekre építve (pl.: játékszituáció, séta, élményszerző kirándulás, programlátogatás, beszélgetőkör alkalmával)
- szervezett formában hetente egy-egy alkalommal, spontán tapasztalat - és ismeretszerzés.

A külső világ tevékeny megismerésének területei:

- a környezet megismerésére és védelmére nevelés
- matematikai nevelés.

3.3.2.1 A környezet megismerésére és védelmére nevelés

A környezet megismerésére és védelmére nevelés óvodánkban a gyermek érdeklődésére, aktivitására építve közvetlen tapasztalatszerzéssel, illetve a felnőtt közvetítésével valósul meg. A heti tervszerű tapasztalatszerzések mellett rendszeres tevékenységek segítik a környezettudatos magatartás megalapozását (Természettárral való kapcsolat, szelektív hulladékgyűjtés, Madárbarát óvodai programok szervezése, környezeti nevelés – interaktív kiállítások szervezése, Zöld Óvoda címnek megfelelés, takarékoság vízzel, energiával).

A Zöld Óvodai nevelési tartalom a gyermek környezetkultúrájának alakításával járul hozzá személyiségének sokoldalú fejlődéséhez. Az alkalmazott élménypedagógiai – és projektpedagógiai módszerek segítik a tanulási környezet biztosításával a fejlődési folyamatot. Valamennyi alkalmazott környezetpedagógiai módszer a gyermeki közvetlen megismerést, az ismeretrögzülést, az alkalmazható tudást és a komplex környezet- és egészségtudatos magatartást alakítja.

Feladata:

- A valóság felfedezése, a természethez, az emberi alkotásokhoz való pozitív érzelmi viszony kialakítása, ezáltal az értékek megőrzése.
- Közvetlen tapasztalások, megfigyelések segítségével ismeretszerzés a természetes és épített környezetről, emberi társadalmunk életéről, környezetében való életkornak megfelelő biztos eligazodás, tájékozódás.
- A szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményének, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeinek életkornak megfelelő megismerése.
- A környezeti kultúra alapvető szokásainak és viselkedésformáinak megalapozása, a környezettel való együttélésre nevelés, biztonságos életvitel szokásainak alakítása.
- Környezettudatos életmód megalapozása, kialakítása a fenntartható fejlődés érdekében.
- Az egészséges, kulturált, környezetbarát életmód szokásainak, szabályainak megalapozása, természet- és környezetvédelemre nevelés.
- Környezetesztétikai érzékük, igényességük formálása, a környezethez, természethez kapcsolódó érzelmi kötődés kialakulásának elősegítése.
- A környezet alakításában a gyermek önálló véleményalkotásának, döntési képességeinek fejlesztése.

A környezet megismerésére nevelés ajánlott témakörei:

- az évszakok jellemzői, hatásuk természeti környezetünk élőlényekre, az emberre, az évszakhoz kapcsolódó munkálkodások, természetvédelem,
- közvetlen és tágabb környezetünk növény- és állatvilága, élőhelyük, életterük megővése,
- közlekedésünk világa – biztonságos, kulturált közlekedés,
- emberek világa – életünk, a család – alapvető illemszabályok, környezetbarát életmód,
- testünk, egészségünk védelme,
- közvetlen és tágabb környezetünk nevezetességei, hagyományai, hungarikumok (városunk, országunk, Európa...),
- más országok hagyományainak, kultúrájának megismerése, elfogadása,
- közvetlen és közvetett környezetünk védelme (szelektív hulladékgyűjtés, víz- és élővilág védelme, Földünk védelme),
- népszokásaink, néphagyományaink megismerése, ápolása,
- Zöld Jeles Napok által a környezet- és természetvédelem tudatosítása

A fejlődés fokmérői:

- A megfigyelt, megismert növényeket, állatokat, közlekedési eszközöket jellegzetes jegyei, tulajdonságai alapján felismeri, segítséggel majd önállóan tudja azokat csoportosítani, rendszerezni.
- Ismeri a közlekedés alapszabályait, megfelelő segítséggel gyakorolja a kulturált és szabályos közlekedést.
- Ismeri az adott, az előző, majd a négy évszak jellemzőit, a napszakokat.
- Segítséggel majd önállóan részt vesz a növények gondozásában, a természet értékeinek védelmében.
- Biztonságosan eligazodik közvetlen óvodai környezetében, ismeri a környék, lakóhelyünk nevezetességeit, ismeri lakcímét.

- Képes az általánosításra, következtetésekre, ok-okozati összefüggések felismerésére.
- Észreveszi a természetben rejlő szépséget, óvja, védi a környezetét,
- Ügyel környezete tisztaságára, tudja, miért fontos a környezetvédelem.
- Felismeri az egészségünkre, környezetünkre ártalmas anyagokat, tevékenységeket, illetve az ezek elleni védekezés néhány lehetőségét.
- Ismeri a legfontosabb ünnepeinkhez kapcsolódó hagyományokat, népszokásokat, hungarikumokat.
- A környezettudatos életmód megalapozása (pl. víztakarékosság, élőlények védelme, szelektív hulladékgyűjtés, veszélyes anyagok...).
- Ismeri a helyi természetvédelmi terület jellegzetességeit, védett növény- és állatvilágát.

3.3.2.2 Matematikai nevelés

A gyermek a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítéloképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiségsszemlélete.

Fontosnak tartjuk, hogy a játék segítségével, sok-sok cselekvéssel, minden érzékszervüket megmozgatva egyénileg, párban vagy mikro-csoportokban gyűjtsenek tapasztalatokat. Gyakran teremtünk alkalmat konstruktív és felfedező játékokra. Olyan problémahelyzeteket hozunk létre, melyek gondolkodásra, megoldási lehetőségek keresésére ösztönzik a gyermekeket.

Feladata:

- A gyermekek matematikai érdeklődésének felkeltése, kielégítése és fejlesztése: összefüggések felfedeztetésével játékos, spontán és tervezett tevékenységekkel.
- A matematikai tapasztalatok és ismeretek szerzése, az összefüggések manipuláció közben történő megismerése (látás, hallás, tapintás...)
- Ismerkedés a tárgyak tulajdonságaival: mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyok felismertetése játékos cselekvés, tapasztalás útján.
- A gyermekek értelmi képességének gondolati kreativitásának, önálló problémamegoldásának fejlesztése.
- Pozitív érzelmi viszony alakítása a természeti, matematikai összefüggések, jelenségek iránt.
- Önálló véleményalkotás és döntési képesség fejlődésének elősegítése.
- Az elemi matematikai kifejezések megismerése, használata.

A témakörök ajánlott tervezése, egymásra épülése:

3-4 éves korban játék és egyéb tevékenység közben szereznek matematikai tartalmú tapasztalatokat, természetes módon ismerik meg a matematikai fogalmakat. Becsléseket készítenek, tárgyakat sorba állítanak, dolgokat összeillesztenek egymással és összehasonlításokat végeznek (kisebb-nagyobb, alacsony-magas, stb.). Megszámolnak mindent mindenhol, figyelik, hogyan változnak a számok, amikor valamihez hozzáadunk dolgokat vagy épp elveszünk. Definiálják ezeket a változásokat a „több” vagy „kevesebb” szavakat használva.

4-5 éves kortól tervszerűen, kötetlen formában az érzékszervekre hatva játékos cselekedtetéssel, konstruktív és felfedező játékkal (összehasonlítás, összemérés, különbségek-azonosságok felismerése, csoportosítás, stb.) szereznek ismeretet és tapasztalatot a környezet formai és mennyiségi viszonyairól. A kezdeményezéseken dominál az egyéni és mikrocsoportos foglalkoztatási forma, az egyénre szabott, differenciált tevékenykedés.

5-6-7 éves korban a témakörök bővülnek és mélyülnek. Logikai készségük fejlettebb, képesek konklúziók levonására és megfogalmazására. A játékos feladatok megoldásában, a megoldások keresésében kreatívabbá válnak. Ebben az életkorban is differenciáltan, a gyerekek kíváncsiságára, érdeklődésére, fejlettségére építve teremtünk problémahelyzeteket.

A témakörök ajánlott tervezése:

1. Összehasonlítás, szétválogatás, sorba rendezés

2. Számfogalom megalapozása, építése.(számkép)

A/ Mennyiség és számismeret

- Halmazok létrehozása, felosztása, osztályozása
- Kevesebb, több, ugyanannyi
- Számolás
- Ellenpárok képzése
- Összeadás-kivonás
- Bontás
- Sorszámokkal való számlálás

B/ Becslések, mérések (hosszúság, magasság, szélesség, vastagság, bőség, terület, térfogat, tömeg, űrtartalom)

3. Geometriai tapasztalatszerzés

- Építések, alkotások szabadon másolással.
- Tevékenységek tükörrel (szimmetria)
- Tájékozódás – térben: kiterjedések (kisebb–nagyobb, rövidebb–hosszabb, alacsonyabb–magasabb, keskenyebb–szélesebb)
- Síkmértani alakzatok (négyzet, téglalap, kör, háromszög, trapéz, rombusz)
- Mértani testek, (gömb, téglatest, kocka, gúla)

4. Térbeni irányok, viszonyok

5. Matematikai szimbólumok használata

A fejlődés fokmérői:

- Szívesen vesz részt a matematikai jellegű játékokban (mi változott meg, logikai játék, ASCO játék, LÜK – játék, függvényjáték, stb.).
- A tárgyakat össze tudja hasonlítani nagyság, szín, forma, kiterjedés, anyag, mennyiség szerint.
- Képes két kiterjedést, mennyiséget egyenlővé vagy kisebbé, nagyobbá tenni.
- Helyesen használja a tö- és sorszámneveket.
- Tud 10-es számkörben bontani, részhalmazokat egyesíteni. Érti a több, kevesebb, ugyanannyi fogalmát.
- A térbeli viszonyokat, irányokat jelző kifejezéseket helyesen használja.(képes tájékozódni az ismert irányok szerint).
- Képes ítéletalkotásra.
- Tevékenységeikben megnyilvánul a logikus gondolkodás.
- Ismeri, érti, használja az elemi matematikai kifejezéseket.
- A feladatok megoldásában együttműködik.
- Képes elemi problémák meglátására és megoldására. A problémahelyzetek megoldásában kreatív.

3.3.3 Művészeti nevelés

A művészeti nevelésnek nagy szerepe van a személyiség egészséges fejlődésében, elősegíti az érzelmek sokszínű kifejezését, átélését, valamint az **önkifejezés** eszköze.

Programunk komplex módon értelmezi a művészeti nevelést. A különböző területek összekapcsolása maradandóbb élményt nyújt a gyermekek számára.

A mese-vers, az ének-zene és az ábrázolás állandóan jelen lévő, választható tevékenység a csoportszobában és a szabadban.

A művészeti nevelésben rejlő lehetőségeket is kihasználjuk a sajátos nevelési igényű gyerek fejlesztésére, a sérüléséből eredő hátrányok csökkentésére. Ennek során építünk a mesék érzelmi biztonságot nyújtó, feszültség oldó hatására; a mondókák, versek, dalok ritmusára; az utánzó mozgások, énekes játékok, a különböző vizuális tevékenységek mozgásfejlesztő szerepére.

Célja:

- Alakuljon ki szeretetük a különféle művészeti ágak (irodalom, zene, képzőművészet) iránt.
- Legyenek nyitottak az esztétikai élmények befogadására.
- Maguk is legyenek részesei a művészeti tevékenységeknek.
- Bontakozzon ki kreativitásuk, a tehetséges gyerekek kapjanak teret képességeik kibontakoztatására.

A szervezés lehetőségei:

- a gyermek kezdeményezésére épülő, spontán tevékenység,
- tervszerű kezdeményezések hetente egy alkalommal,
- alkalmasszerű lehetőségek beépítése a nevelés-oktatás folyamatába.

A művészeti nevelés területei:

- verselés, mesélés
- ének, zene, énekes játék, gyermektánc
- rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

3.3.3.1 Verselés, mesélés

Az irodalmi művek hallgatása, mondása a gyerekeknek ugyanolyan természetes igénye, mint a játék. Része az egész óvodai életet átfogó anyanyelvi nevelésnek.

Feladata:

- a gyermekek irodalmi érdeklődésének felkeltése,
- az irodalmi élmény-nyújtással népi, klasszikus és kortárs irodalmi alkotások, mesék, versek megszerettetése,
- az anyanyelvi kultúra megalapozása, hagyományápolás,
- aktív, passzív szókincs bővítése,
- kommunikációs képességek fejlesztése (metakommunikáció eszközeinek alkalmazása),
- érzelmi, erkölcsi, értelmi, akarati tulajdonságok fejlesztése,
- a könyv szeretetére, megbecsülésére nevelés

Hetente egyszer kezdeményezünk tervszerűen, de a mesélés, verselgetés mindennapi tevékenység óvodánkban. A délutáni pihenés előtti nyugodt légkör megteremtésének elengedhetetlen eszköze.

A **mondókák, versek** ritmusukkal, hangzásukkal, játékosságukkal, a mozdulatok és a szavak egységével, érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak. Az óvodakezdés időszakának nélkülözhetetlen eszközei. De a későbbiek folyamán is a nap bármely szakában mondunk verset, mondókát. Amelyik elnyeri a gyerekek tetszését, azt sokszor kéri, majd maguk is mondogatják. A gyakori verhallgatás, mondókázás a gyerekeket önálló mondóka- és versalkotásra készíteti, illetve játékos, ritmikus szövegmondással „alkotnak” verset.

Csaknem valamennyi játéktémához, tevékenységi körhöz, természeti jelenséghez található hangulatot fokozó, érzelmi hatást erősítő költői alkotás. Az óvodapedagógus elsősorban a magyar

gyermekköltészetből, a népi hagyományokat felelevenítő mondókákból, rigmusokból, versekből válogat.

A *mese* segíti a gyermekek érzelmi, értelmi fejlődését, erkölcsi érzékük alakulását, gazdagítja belső képvilágukat. A mesehallgatáshoz nyugodt, meghitt légkör, élményszerű előadásmód szükséges.

A mesék válogatása alkalmazkodik a gyerekek érdeklődéséhez, fejlettségéhez. Merítünk a magyar népmesékből, a magyarság történelmét feldolgozó mondákból, más népek népmesei hagyományaiból, valamint a magyar- és világirodalom klasszikus és kortárs remekeiből.

A 3-4 évesek csoportjában elsősorban *rövid, verses*, ismétlésekkel, kötött ritmusú részletekkel díszített *meséket* (láncmesék, halmozó-mesék), *emberi történeteket*, *egyszerű állatmeséket* mondunk.

A 4-5-6 éveseknél ezek mellett megjelennek a *csodás elemekkel* átszótt, rövidebb *tündérmesék*, valamint a *rövid csalimesék, mondókamesék*.

Az 5-6-7 évesek csoportjában azok a *mesék* a kedveltek, amelyben szerepet kap a *tréfa, a csel, a furfang*. Szívesen hallgatnak elbeszéléseket is. Ebben a korban élvezik igazán a magyar népmesekincs legjobb darabjait, a *bonnyolultabb, több cselekményszálon futó tündér- és varázsmeséket*. Az anyagválasztásban helyet kapnak hosszabb verses mesék, folytatásos meseregények.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- szereti és szívesen hallgatja az irodalmi alkotásokat
- képes verseket, mondókákat felidézni, elmondani
- kedvenc meséjét önállóan elmondja, eljátssza, dramatizálja
- képes önállóan mesét vagy rövid történetet kitalálni, elmondani, önállóan is vállalkozik meseszövegre
- érdeklődve hallgat folytatásos meseregényt, nyomon követi az eseményeket
- értelmezni tudja a jeles napok, ünnepek lényegét
- szóban is képes megfogalmazni erkölcsi állásfoglalást, tud indokolni
- óvatosan bánik a könyvekkel, megbecsüli, látja a benne rejlő értéket
- óvodai rendezvényeken, ünnepeken aktívan részt vesz

3.3.3.2 Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Az éneklés, énekes játék, zenehallgatás az egész napi tevékenység része, mely a szabadban és a csoportszobában is kezdeményezhető. Az élményszerű éneklés, zenélés, közös játék alapfeltetele a jó hangulatú, oldott légkör.

Feladata:

- a gyermekek zenei érdeklődésének felkeltése, az éneklés-zenélés iránti igény kialakítása
- a zene, az éneklés és az énekes játékok megszerettetése,
- zenei készség- és képességfejlesztés,
- zenei alkotókedvük, mozgáskultúrájuk, esztétikai érzékük fejlesztése,
- zenei anyanyelvük megalapozása,
- zenei hagyományápolás
- a különböző zenei stílusok befogadására ösztönzés

Az *egészséges életmódra nevelés szempontjából* a zenei nevelés során a következőkre kell figyelniük:

- *friss levegő biztosítása,*
- *helyes légzésre szoktatás,*
- *megfelelő hangerővel való éneklés,*

- *laza testtartás.*

Az ének-zenei kezdeményezések ***dalanyagát*** az óvodapedagógus az óvodai ének-zene gyűjteményekből, népdalok és népi játékok gyűjteményeiből, néptáncok elemeiből, zeneszerzők gyermekek számára írt dalaiból, műveiből válogatja.

Figyelembe veszi:

- a gyermekek életkori sajátosságait,
- érdeklődésüket,
- zenei készségük, képességük szintjét.

A dalanyag alkalmazkodik az óvodai élet mindennapjaihoz, az ünnepekhez, jeles napokhoz, hagyományokhoz, stb. Az óvodapedagógus évente koruknak, fejlettségüknek megfelelő dallal, mondókával, dalosjátékkal ismerteti meg a gyermekeket. Rendszeresen részesíti őket a *zenehallgatás* élményében, melynek *módjai:* - az óvodapedagógus, óvodapedagógusok éneke

- az óvodapedagógus hangszeres játéka
- audiovizuális eszközök használata
- meghívott előadóművészek bemutatója.

A zenei készség, képesség fejlesztése tevékenységekben történik. A gyermek zenei tevékenysége lehet *befogadó, reprodukáló és alkotó.*

A zenei készség-, képességfejlesztés területei:

- éneklési készség fejlesztése
- ritmusérzék és hallás fejlesztése
- mozgáskészség fejlesztése
- zenei kreativitás alakítása
- komplex zenei tevékenység.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- szívesen részt vesz a zenei kezdeményezéseken, foglalkozásokon
- ismer dalos játékokat, mondókákat, tudja azokat egyenletes és ritmust jelző tapssal kísélni
- tudatosan képes hangszín hangerő, hangmagasság változtatására, megnevezi azokat
- érdeklődik a hangszerek iránt, használja az egyszerűbb ritmushangszereket önállóan, ill. társakkal zenekarban
- képes ismert mondókát, dalt felismerni motívumról, zenei emlékezete alapján
- képes egyszerű zenei motívum alkotására
- zenére képes esztétikus táncos mozdulatot, mozgást előadni, képes mozgását társaihoz igazítani
- jeles napok, ünnepek, rendezvények zenei anyagát örömmel énekli, játssza
- élőzenét, népdalokat, műdalokat figyelmesen hallgat

3.3.3.3 Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A gyermek élményének, érzelmének, gondolatának, fantáziájának leglátványosabb kifejezésformája az ábrázolás, a gyermeki rajz, plasztika, festmény...

Feladata:

- a gyermek érdeklődésének felkeltése a környezet tér-, szín- és formavilága iránt,
- a gyermeki önkifejezés,
- a rajzolás, mintázás, festés és egyéb vizuális tevékenységek megszerettetése,
- ábrázolási eszközök, technikák megismertetése,
- vizuális készség-, képességfejlesztés (szem-kéz koordináció, finommotorika),
- esztétikai érzék alakítása, ízlésformálás, művészeti alkotások megismertetése,
- alkotó fantázia fejlesztése.

Motivációs tényezők a vizuális tevékenységben:

- eszköz és technika,
- élmény.

A gyerekek számára az egész nap folyamán biztosítjuk az ábrázolás lehetőségét. A különböző technikák megismertetését tudatosan tervezzük, lehetőséget teremtünk a gyakorlásra, az elmélyülésre. Kialakítjuk az adott technika által megkívánt szokásrendszert (eszközhasználat, higiéniai szokások). Séták, kirándulások alkalmával felfedeztetjük a természet sokszínűségét, megismertetjük velük a közvetlen és tágabb környezetük épületeit, műemlékeit, a képzőművészeti alkotásokat, népművészeti elemeket, hagyományokat, nemzeti szimbólumokat. Rendszeresen látogatunk kiállításokat (kézművesség, festészet, szobrászat, iparművészet). Törekszünk a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek felismerésére és segítésére.

Az óvodapedagógus maga is végez ábrázoló tevékenységet a gyerekek között. Buzdítja, ösztönzi, segíti őket az alkotásban, kialakítja bennük az igényt az alkotásra, a kreatív önkifejezésre, az esztétikai élmények befogadására. Kiscsoportban különösen nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy a vizuális tevékenységeket szívesen válasszák.

Választható vizuális tevékenységek:

- **rajzolás, karcolás** (zsírkréta, színes ceruza, grafit ceruza, porkréta, filctoll, színes tus, rajzolás a homokban, hóban). Rajzolás különböző *méretű, anyagú, színű, érdes és sima* felületre.
- **festés** (vékony, vastag ecsettel, nyomatok készítése, festés különböző eszközökkel, gombfestékekkel, temperával, textilfestés...)
- **mintázás** (agyaggal, gyurmával, lisztgyurmával, gipsszel, homokkal, hóval...)
- **téri játékok, építés** (újrahasznosított eszközökkel, természeti kincsekkel...)
- **papírajátékok, képalakítás** (tépés, vágás, ragasztás, hajtogatás, papírszobrászat, kollázs, montázs...)
- **textil- és fonaljátékok** (vágás, ragasztás...)
- **szövés, varrás, fonás**
- **bábkészítés** (síkbáb, ujjbáb, zacskóbáb, fakanálbáb, termésbáb...)
- **egyéb hasznosítható anyagok**

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- örömmel, saját kezdeményezésére ábrázol szabadidőben is
- szívesen, aktívan vesz részt a kezdeményezéseken, érdeklődik a különböző technikák iránt
- jártas az eszközök használatában
- ceruzafogása biztos
- képalkotásban kifejezi gondolatait, élményeit különböző technikákkal
- ábrázolásában kifejező eszközként használja a színeket
- képi témáiban megjelennek a részformák, a térben történő ábrázolás
- stabil testséma ismeret jellemzi, amely rajzaiban is megnyilvánul
- képes véleményt alkotni környezete esztétikájáról, művészeti alkotásokról

IV. A DE ÓVODA FEJLESZTŐ PROGRAMJA

4.1 Tehetséggondozó, személyiségfejlesztő program

4.1.1 Alapelveink a tehetséggondozásban

- Minden területen alapvető célunk az értékek közvetítése (képzőművészet, zene, irodalom...)
- alapelvünk minden gyermek differenciált fejlesztése
- a tehetségígéretes gyermek számára szabad és biztonságos légkört teremtünk, melyben bátorságot meríthet az új ösztönző ingerekre
- lehetőséget teremtünk, hogy kipróbálhassák képességeiket
- a képességek kibontakozására minden időben (3-7 év) érzékenyen reagálunk
- elfogadjuk a gyermeket az adottságaival, képességeivel együtt
- segítjük elképzelései megvalósításában, tevékenységeiben
- buzdítjuk, támogatjuk a kíváncsi, kísérletező, újat kereső cselekedeteiben
- reális értékelésre törekszünk, mellyel célunk, hogy minél több sikerélményt éljenek át
- a tehetségígéretesekkel a nap folyamán, többnyire játékidőben és/vagy kezdeményezések során differenciáltan foglalkozunk
- a gyerekek fejlesztése kiscsoportos formában és/vagy egyénileg történik
- vállaljuk, hogy folyamatosan fejlesztjük magunkat, annak érdekében, hogy minél hatékonyabban tudjuk segíteni a gyermekeket

Óvodánk tehetséggondozó tevékenységének célja, a tehetségígéretes gyermekek azonosítása, komplex fejlesztése. Megtalálni minden gyermekben azt a fajta képességet, amelyben a leginkább sikerélményhez juttatható. Elérni, hogy az óvodai közösségen belül, az adott gyermekben lévő tehetségcsírák kibontakozzanak, tovább fejlődjenek.

Általános célunk:

- énkép erősítése,
- általános képességek megalapozása,
- tevékenységek biztosítása,
- az erős és gyenge oldal fejlesztése,
- kreativitás kibontakoztatása,
- élményszerző programok szervezése.

A kiváló adottságokkal rendelkező, magas szintű teljesítményre képes gyermekek jellemzői:

- átlag feletti általános és speciális képességek,
- kreativitás,
- feladat iránti elkötelezettség.

4.1.2 Feladataink a tehetséggondozásban

A tehetségígéretes gyermekek felismerése, fejlesztése a csoporton belül az óvodapedagógusok feladata. A gyermekek fejlesztése a dúszítás, gazdagítás módszerével, a játékosság biztosításával történik. A fejlesztés időpontjának megválasztása a gyermek igényéhez igazodik, az egyéni ill. kiscsoportos tevékenységek jellemzően a játékidőben történnek.

Feladataink:

- Felismerni a tehetségígéretes gyermekeket
- A csoportnaplóban tervezni az adott időszak kiemelt fejlesztési feladatait – **első-sorban a szabad játékba ágyazottan**, de természetesen a zenei, mozgás, intellektuális képességeket a kezdeményezések anyagában is

- Tervezetten, heti 2-3 alkalommal és spontán adódóan fejlesztjük a tehetségigéretes gyerekek erős oldalait, egyéni, vagy kicscsoportos formában.
- Tervezetten, szükség szerint fejlesztjük a tehetségigéretes gyerek kevésbé erős oldalát is

4.1.3 A tehetséggondozás feltételeinek megteremtése

Személyi feltételek:

- önismeret, önképzés, továbbképzés biztosítása
- nyugodt, érzelem gazdag, elfogadó légkör megteremtése
- együttműködő óvodapedagógus párok

Tárgyi feltételek:

- elegendő mennyiségű, minőségű kreatív játékeszköz
- anyagok, tárgyak, félkész eszközök
- különböző képességeket fejlesztő társas játékok (sakk, dominó, kártya, puzzle...)
- könyvek, ismeretterjesztő kiadványok, lexikonok
- hangszerek, hangkeltő eszközök, zenei hanganyagok
- testek, alakzatok, idomok, kiterjedések
- audiovizuális eszközök

Egyéb feltételek:

- megfelelő hely
- elegendő idő

Az óvodában fejlesztett tehetség területek:

- gyermekek zenei és képzőművészeti képességének fejlesztése,
- logikus gondolkodás fejlesztése,
- mozgástehetségek fejlesztése,
- nyelvi kultúra fejlesztése.

4.2 Pedagógiai program a sajátos nevelési igényű gyermekek fejlesztéséhez

4.2.1 A sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvei a 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelete alapján

Intézményünkben - a Debreceni Egyetem Óvodájának Szakmai Alapdokumentumában megfogalmazottak szerint - a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése a többi gyermekkel együtt, azonos óvodai csoportban történik; amennyiben **a szakértői vélemény alapján a gyermek egyéb pszichés fejlődési zavarral küzd (súlyos tanulási, figyelem-, vagy magatartásszabályozási zavarral) és a többi gyermekkel együtt nevelhető, integrálható.**

Az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik. A nevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, az akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés. A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segéd-eszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

Célunk, hogy

- az elvárások igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez,
- fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg,
- a sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl.

A fejlesztés szervezeti keretének megválasztását, minden esetben a gyermekek állapotából fakadó egyéni szükségletek határozzák meg.

A nevelés, a fejlesztés feltételeit a köznevelési törvény és az ahhoz kapcsolódó jogszabályok határozzák meg.

A sajátos nevelési igényű gyermek a közösségbe való beilleszkedését elősegíti a többi gyermekkel részben vagy egészben együtt történő integrált nevelése.

Gondot fordítunk arra, hogy a gyermek minden segítséget megkapjon hátrányainak leküzdéséhez.

Az óvoda vezetője támogatja a pedagógusok részvételét az óvodai integrációt segítő szakmai programokon, akkreditált továbbképzéseken.

Sikerkritériumnak a gyermekek beilleszkedését, egyenlő hozzáférését a foglalkozásokhoz, önmagához mért fejlődését tekintjük.

A gyermekek integrált nevelésében, fejlesztésében részt vevő, magas szintű pedagógiai, pszichológiai képességekkel (elfogadás, tolerancia, empátia, hitelesség) és az együttneveléshez szükséges kompetenciákkal rendelkező **óvodapedagógus**

- **egyéni fejlesztési tervet készít**, individuális módszereket, technikákat alkalmaz,
- évente legalább egy alkalommal rögzíti a fejlesztés eredményét,
- a foglalkozások során a pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatokat beépíti, a gyermek fejlődésének elemzése alapján – szükség esetén – eljárásait megváltoztatja, az adott szükséglethez igazodó módszereket megválasztja,
- egy-egy nevelési helyzet, probléma megoldásához alternatívákat keres,
- alkalmazkodik az eltérő képességekhez, az eltérő viselkedésekhez,
- együttműködik a különböző szakemberekkel, a gyógypedagógus iránymutatásait, javaslatait beépíti a pedagógiai folyamatokba.

V. GYERMEKVÉDELEM AZ ÓVODÁBAN

Célunk: a gyermekek törvényben foglalt jogainak és érdekeinek érvényesítése, a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése.

Az óvoda a gyermekek érdekében együttműködik a családokkal, elősegítjük a gyermek családban történő felnevelését.

1997. évi XXXI. törvény módosítása alapján, a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanuló fogalmának meghatározása a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint történik, ami 2013. szeptember 1-től lépett életbe. [Nkt. 4.§ 12. b)]

A Gyvt. VIII. fejezete a következő 67/A. §-sal és azt megelőzően a következő címmel egészül ki:

A hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzet megállapítása:

67/A. § (1) **Hátrányos helyzetű** az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, aki esetében az alábbi közül egy fennáll:

- a) a szülő alacsony iskolai végzettsége, ha a gyermeket együtt nevelő mindkét szülőről, a gyermeket egyedül nevelő szülőről- önkéntes nyilatkozata alapján- megállapítható hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésekor legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezik,

- b) a szülő alacsony foglalkoztatottsága az Szt. 33 §.- a szerinti aktív korúak ellátására jogosult, megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott személy,
- c) a gyermek elégtelen lakókörnyezete, lakáskörülményei.

(2) Halmozottan hátrányos helyzetű

- a) az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, aki esetében az (1) bekezdés a)-c) pontjaiban meghatározott körülmények közül legalább kettő fennáll.

Az óvoda nevelőtestületének gyermekvédelmi feladatai:

- a gyermeki jogok érvényesülésének biztosítása,
- a fogyatékos, tartósan beteg gyermek fejlesztése, személyiségének kibontakozása,
- a gyermek vallásszabadságának, továbbá nemzetiségi, etnikai és kulturális hovatartozásának tiszteletben tartása, elfogadó légkör kialakítása
- a gyermek fejlődésére ártalmas környezeti és társadalmi hatások, valamint az egészségre káros szerek ellen védelme,
- a gyermek emberi méltóságának tiszteletben tartása, a bántalmazással - fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal -, az elhanyagolással és az információs ártalommal szembeni védelme,
- a biztonságos környezet és az egészséges életmód alapvető feltételeinek megteremtése,
- gyermekbalesetek megelőzése, balesetvédelmi -, és mentálhigiénés nevelés,
- a pedagógiai program, a kompetenciaalapú oktatás és tehetséggondozás feltételeinek megteremtése minden gyermekre kiterjedően,
- a gyermekek és családjuk minél jobb megismerése, segítő partnerkapcsolat kiépítése,
- szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységek,
- a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermek támogatása, segítése, szükség esetén szakember segítségének kérése,
- a gyermekek helyzetének gyermekvédelmi szempontból történő folyamatos figyelemmel kísérése,
- a veszélyeztetett, HH/HHH gyermekek óvodába járásának elősegítése,
- a gyermekek esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések,
- esélyegyenlőségi terv készítése az esetleges hátrányok kompenzálására,
- a gyermekek rendszeres óvodalátogatásának figyelemmel kísérése, a hiányzás jelzése,
- az integrált nevelés elősegítése,
- közreműködés az óvodán belüli szociális szolgáltatások megszervezésében,
- javaslatétel támogatások odaítélésére a családok szociális-, és anyagi helyzetének megfelelően,
- részvétel az egészségügyi szűrővizsgálatok lebonyolításában, szükség esetén, soron kívüli vizsgálat kezdeményezése,
- szülők rendszeres tájékoztatása a gyermekek fejlődéséről, a gyermekvédelmi felelős személyéről, megkeresésének lehetőségéről, a városban működő gyermekvédelmi intézményrendszeréről, annak elérhetőségeiről,
- a szülői szerep betöltésének segítése- szülői fórumok, nyílt napok, családlátogatások, szülőértekezletek, fogadóórák, mentálhigiénés tanácsadások, szabadidős programok, családi sportnapok, ünnepélyek szervezése,
- kapcsolattartás a helyi gyermekvédelmi felelősökkel,
- adatvédelem, titoktartás

Az óvodai gyermekvédelmi feladatok:

A 2018/2019-es nevelési évtől – jogszabálynak megfelelően – a köznevelési intézményekben szociális segítő is részt vesz a gyermekvédelmi feladatok ellátásában, a veszélyeztetettség megelőzésében.

A szociális segítő az óvodapedagógusokkal együtt szervezi és irányítja a nevelőtestület és a családok gyermekvédelmi tevékenységét, valamint segítik a gyermekek felzárkóztatását, ill. a rájuk ható veszélyeztető tényezők kiküszöbölését;

Az óvodavezetőnek kapcsolattartó szerepe van az intézmény és a szociális segítő között.

Kiemelt feladataik:

- adott nevelési év gyermekvédelmi feladatainak megtervezése,
- részt vétel az esélyegyenlőségi terv kidolgozásában, az esélyegyenlőség érvényesítésében,
- féléves statisztika készítése a családok szociális helyzetéről,
- az óvodánkba járó gyermekek évenkénti vizsgálata a veszélyeztetettség, a HH/HHH felismerése és a sajátos nevelési igény céljából a csoportos óvodapedagógusok segítségével,
- nyilvántartás vezetése a veszélyeztetett, HH/HHH, ill. SNI gyermekekről,
- a segítségadás módjának megtervezése,
- a problémakezelés koordinálása, dokumentálása,
- javaslattétel segélyezési formák, kedvezmények igénylésére,
- szükség esetén, családlátogatáson való részvétel a csoportos óvodapedagógusokkal,
- szülők tájékoztatása a gyermekvédelmi intézményrendszer adta szolgáltatásokról annak elérhetőségeiről,
- gyermekvédelmi jogszabályok változásainak figyelemmel kísérése, közzé tétele,
- folyamatos kapcsolattartás a csoportos óvodapedagógusokkal és gyermekvédelmi szervekkel,
- félévenkénti, ill. esetenkénti konzultáció és a nevelőtestülettel,
- havonta konzultáció az óvodavezetővel
- gyermek bántalmazás észlelése esetén a hivatalos szervekkel azonnali kapcsolatfelvétellel

VI. A KAPCSOLATTARTÁS RENDSZERE

Az óvoda **a fenntartóval** a 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről 84-85. § rendelkezéseit figyelembe véve tart kapcsolatot.

A fenntartó biztosítja az óvoda működéséhez szükséges feltételeket. Tiszteletben tartja az óvoda szakmai önállóságát, támogatja az intézmény újszerű kezdeményezéseit. A fenntartó segíti a pedagógusok továbbképzését, szakmai fejlődését.

A **gyermkekkel** való kapcsolat mindennél fontosabb az óvoda számára. Az, hogy ők jól érzék magukat, nyugodt, tevékenyen léghőben, esztétikus, tiszta környezetben éljenek, játszanak, fejlődjenek, gyarapodjanak, valamennyi itt dolgozó célja, feladata.

A **családokkal, a szülők közösségével** az óvoda segítő, partneri kapcsolatot tart fenn. A szülők számára az óvoda nyitott. A kapcsolattartás formái: naponkénti találkozás, fogadóórák, ünnepek, sport- és egyéb rendezvények, kirándulások, nyílt napok, családlátogatások, szülői értekezletek, ankétok.

Az óvodai csoportok szülői munkaközösség vezetőit választanak, akik képviselik a csoport szülői közösségének érdekeit.

Kapcsolattartás formája	Kapcsolattartás gyakorisága	Korcsoport
Napi találkozások	Naponta	Minden korcsoport
Fogadó órák	Szükség szerint	Minden korcsoport
Nyitott óvodai ünnepek	Évente legalább 2 alkalom	Minden korcsoport
Sport- és egyéb rendezvények	Általában évi 2 alkalom	Minden korcsoport
Sportversenyek	Évente 1-2 alkalom	4-5 és 6-7 évesek csoportja
Kirándulások	Évente 1 alkalom	Minden korcsoport
Nyílt napok	Évi 1 alkalom	6-7 évesek csoportja
Családlátogatások	Indokolt esetben	Minden korcsoport
Szülői értekezletek	Évi 1 alkalom	Minden korcsoport
Tanítói szülői értekezlet	Évi 1 alkalom	5-6-7 évesek csoportja
Szülős játszószobák délelőtt	Évkezdetkor	6-7 évesek csoportja

A külső kapcsolatok rendszere, formája és módja

Külső kapcsolatok		
Megnevezés	A kapcsolattartás formája	A kapcsolattartás módja
Fenntartó - Debreceni Egyetem - Klinikai Központ	- adatszolgáltatás - jelentés, beszámoló - tájékoztatás - ellenőrzés, értékelés	- a hatályos jogszabályoknak megfelelően - szükség szerint
Közoktatási Információs Rendszer	- adatszolgáltatás - jelentés	- a hatályos jogszabályoknak megfelelően
Magyar Államkincstár Megyei Igazgatósága	- adatszolgáltatás	- a hatályos jogszabályoknak megfelelően
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal	- adatszolgáltatás - jelentés, beszámoló - ellenőrzés	- a hatályos jogszabályoknak megfelelően
Debreceni Tankerület	- adatszolgáltatás - jelentés	- a hatályos jogszabályoknak megfelelően
Debreceni MJV Önkormányzata - Pedagógiai Szakszolgálat - Családsegítő és Gyermekjóléti Központ	- adatszolgáltatás - jelentés, beszámoló - tájékoztatás - esetmegbeszélés - szakértői konzultáció - rendezvényeken való részvétel	- informális megbeszélés, meg- egyezés szerint - a munkatervnek megfelelően - szükség szerint - együttműködés a szociális segítővel a jogszabályoknak megfelelően
Pedagógiai Szakmai Szolgáltatók - OH Debreceni Pedagógiai Oktatási Központ - Suliszervíz Oktatási és Szakértői Iroda Kft.	- továbbképzés - szakmai rendezvények - szakértői konzultáció - műhelymunka - szakmai tanácskozás - pályázatok	- informális megbeszélés, meg- egyezés szerint - a munkatervnek megfelelően - igény szerint
Települési partnerek - Debreceni Kistérségi Népegészségügyi Intézet - Nagyerdei Gyógyászati Kft.	- jelentés, tájékoztatás - programszervezés	- a munkatervnek megfelelően - szükség szerint

<p>EGYMI</p>	<ul style="list-style-type: none"> - adatszolgáltatás - tájékoztatás - esetmegbeszélés - szakértői konzultáció - fejlesztés - szakmai tanácskozás - szakmai rendezvények 	<ul style="list-style-type: none"> - a hatályos jogszabályoknak megfelelően - informális megbeszélés, meg- egyezés szerint - a jogszabályi előírásoknak megfelelően - a munkatervnek megfelelően
<p>Intézményi együttműködés</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nem Önkormányzati fenntartású Óvodák - Debreceni Egyetem Gyermekevelési és Gyógypedagógiai Kar - DE KK Gyermekklinika - DE KK Fogorvostudományi Kar - Debreceni Egyetem Egészségügyi Kar - Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézet - DE Bölcsőde - DE Kossuth Lajos Gyakorló Gimnáziuma és Általános Iskolája - DE KLGYGÁI Arany János téri feladatellátási hely - Árpád Vezér Általános Iskola - Hatvani István Általános Iskola - Ibolya úti Általános Iskola - Fazekas Mihály Általános Iskola - Szoboszlói úti Általános Iskola - Fazekas Mihály Gimnázium - Debreceni Állatkert és Vidámpark - Vojtina Bábszínház - Csokonai Színház - DE Botanikus kert - MLSZ (Bozsik Program) - Idősek és Csökkentlátók Otthona - Nagyerdei Erdészeti Erdei Iskola - Fekete Gólya Természetvédelmi Egyesület - Kodály Filharmonikusok - Méliusz Juhász Péter Könyvtár - Magyar Vöröskereszt Hajdú-Bihar Megyei Szervezete 	<p>Kölcsönösségen alapuló együttműködés</p> <ul style="list-style-type: none"> - szakmai együttműködés, - egészségügyi vizsgálatok, - konzultáció, - pályázatok, - gyakorlati tapasztalatcsere, bemutató foglalkozások, - rendezvények, programok, - tájékoztatás 	<ul style="list-style-type: none"> - a jogszabályi előírásoknak megfelelően - a munkatervnek megfelelően - igény szerint
<p>Civil szektorral való együttműködés</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szellőrözsa Környezeti Nevelési Baráti Kör - Debreceni AGILITY Szabadidő Sport Egyesület - Leukémiás Gyermekekért Alapítvány - Természetjár 	<p>Kölcsönösségen alapuló együttműködés</p> <ul style="list-style-type: none"> - továbbképzés, - programszervezés 	<ul style="list-style-type: none"> - a munkatervnek megfelelően - igény szerint

Felhasznált irodalom

- Bagdy Emőke - Telkes József: Személyiségfejlesztő módszerek az iskolában. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1995.
- Balázsne Szűcs Judit: Az ember aki óvodás. Szort Bt. 1997
- Dr. Benedek István: Az intézményvezetés négy tétele. Okker, Budapest, 1999.
- Dr. Benedek István: Pedagógiai vezetés, a vezetés pedagógiája. Okker, Budapest, 1995.
- Dr. Buda Béla: Mentálhigiéne - tanulmánygyűjtemény. Animula, Budapest, 1994.
- Dankó Ervinné: Nyelvi-kommunikációs nevelés az óvodában. Okker Kiadó
- Forrai Katalin: Ének az óvodában, Editio Musica, Budapest, 1993.
- Gordon, Thomas: P.E.T. A szülői eredményesség tanulása. Gondolat, Budapest, 1990.
- Kiss Tihamér: A gyermekek matematikai gondolkodásának kialakulása 2-7 életévekben. Piaget Alapítvány, Budapest, 1995.
- Kovács György – Bakosi Éva: Óvodapedagógia, Debrecen, 1999.
- Kovács György – Bakosi Éva: Óvodapedagógia, Debrecen, 2004.
- Kovács György – Bakosi Éva: Játék az óvodában, Debrecen, 2003.
- Mérei Ferenc - V. Binét Ágnes: Gyermeklélektan. Gondolat, Budapest, 1981.
- Minőség az óvodában. Okker, 2001.
- Nagy Jenőné: Segédlet a helyi óvodai nevelési program elkészítéséhez. *Óvodavezetők kézikönyve IV.*, Okker, 1996.
- Perlai Rezsőné: Az óvodáskor viselkedéskultúrája. Okker,
- Porkolábné Dr. Balogh Katalin: Kudarc nélkül az iskolában. ALEX-TYPO, 1992.
- Pöcze Gábor: Helyi tervezés a közoktatásban. Okker, 1998.
- Dr. Székely Lajos: Az óvodai egészségnevelés elmélete és gyakorlata. Egészségesebb Óvodák Nemzeti Hálózata Egyesület, Budapest, 1997.
- Dr. Tótszöllősné Varga Tünde: Mozgásfejlesztés az óvodában. 1994.
- Zilahi Józsefné: Nevelés az óvodában verssel, mesével. Magyar Pedagógiai Társaság Kisgyermeknevelési Szakosztály, 1989.
- Vajda Zsuzsanna: A gyermek pszichológiai fejlődése. Helikon Kiadó, 2001.
- Wender, Paul H.: A hiperaktív gyermek, serdülő és felnőtt. Medicina Könyvkiadó Rt., Budapest, 1993.
- Kompetencia-alapú Óvodai Programcsomag. Projekt száma: TÁMOP-3.1.1-08/1-2008-0002. Educatio, Budapest

A pedagógiai program alapjául szolgáló legfontosabb jogszabályok

- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Nkt.)
- a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény
- a pedagógus-továbbképzésről, a pedagógus-szakvizsgáról, valamint a továbbképzésben résztvevők juttatásairól és kedvezményeiről szóló 277/1997. (XII. 22.) Korm. rendelet
- a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény végrehajtásáról szóló 20/1997. (II. 13.) Korm. rendelet
- a nemzeti köznevelési törvény végrehajtásáról szóló 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet
- az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet
- a Nemzeti, etnikai kisebbség óvodai nevelésének irányelve és a Nemzeti, etnikai kisebbség iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló 32/1997. (XI. 5.) MKM rendelet
- a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló 2/2005. (III. 1.) OM rendelet
- a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról szóló 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet
- a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről szóló 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet
- az iskola-egészségügyi ellátásról szóló 26/1997. (IX. 3.) NM rendelet
- az oktatásért felelős miniszter mindenkorai rendelete a tanév rendjéről
- 48/2012. (XII. 12.) EMMI rendelet, a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokról, a pedagógiai szakmai szolgáltatásokat ellátó intézményekről és a pedagógiai-szakmai szolgáltatásokban való közreműködés feltételeiről,
- 2003. évi CXXV. törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról,
- A Debreceni Egyetem Óvodájának módosított Szervezeti és Működési Szabályzata
- A Debreceni Egyetem Óvodájának módosított Szakmai Alapdokumentuma

Legitimációs záradék

1. Elfogadta az óvoda nevelőtestülete 2021. augusztus 30.-án.

Hatályba lépés: 2021. szeptember 01.

Ducse Zs

a nevelőtestület nevében

2. Jóváhagyta az óvoda vezetője.

10.

Nagy Angéla

óvodavezető

Debrecen, 2021. augusztus 30.

3. Tájékoztatásul megkapta:

Debreceni Egyetem

2021. szeptember 01.

FÜGGELÉK

- IV. Az alkalmazottak létszáma, szakképzettsége, képzettsége**
- V. A program megvalósításához szükséges eszközök és felszerelések jegyzéke**
- VI. A gyermekek egyéni fejlettségmérő lapja**

I. Alkalmazottak létszáma, szakképzettsége, képzettsége

Alkalmazottak	Jelenleg /fő/	Megjegyzés
Pedagógiai képesítéssel rendelkező, pedagógiai munkát végző főállású óvodapedagógus	17	
Óvodatitkár	1	
Egyéb munkakörben pedagógiai munkát segítő főállású pedagógiai asszisztens	3	
Egyéb munkakörben pedagógiai munkát segítő főállású dajka	13	8 fő csoportos dajka, 4 fő konyhai dolgozó, 1 fő takarító
Egyéb munkakörben foglalkoztatott	1	Udvaros, karbantartó

Szak- és továbbképzés

	A képzés típusa	Fő
Pedagógus munkakörben foglalkoztatottak*	Pedagógus szakvizsga	5
	Másoddiploma	2
	Szakirányú szakképzettséget adó képzés (mentálhigiénikus, fejlesztő pedagógus, mentor pedagógus)	4
	Nyelvvizsga	12
	Egyéb képesítések (Eu-pályázatíró, minőségbiztosítás, ECDL, mozgásfejlesztés, bábkomplex, Gordon-tréning, pszichodráma, bábjáték, környezetvédelem, óvodai kompetencia alapú nevelés, tánc- és drámapedagógus)	16
Nem pedagógus munkakörben foglalkoztatottak	Főiskolai, egyetemi végzettség	2
	Pedagógiai asszisztens	2
	Dajkaképző	16
	Egyéb képesítés (szakiskola, tanfolyam)	16
	Érettségi	10

* Határozatlan idejű szerződéssel rendelkező pedagógusokra vonatkozik.

II. A program megvalósításához szükséges eszközök és felszerelések jegyzéke

I. Helyiségek

	Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató	Rendelkezésre álló mennyiség		Megjegyzés
			I.sz.	II.sz.	
1.	csoportszoba	gyermekcsoportonként 1	2	6	a csoportszoba alapterülete 2 m ² /fő
2.	gyermekágy/fektető tároló		2	6	
3.	tornaszoba sportszertárral		1	1*	*tornaterem
4.	logopédiai foglalkoztató, egyéni foglalkoztató szoba, (óvodapszichológusi helyiség)	óvodánként 1	1	1	időbeosztással közösen használt helyiség
5.	játszóudvar	óvodánként 1	1	1	
6.	óvodavezetői iroda	óvodánként 1		1	
7.	óvodavezető-helyettesi iroda	óvodánként 1		1	
8.	óvodatitkári iroda	óvodánként 1		1	
9.	nevelőtestületi és könyvtárszoba	óvodánként 1	1*	1	többcélú helyiség
10.	általános szertár/raktár	óvodánként 1		1	
11.	többcélú helyiség (szülői fogadásra, tárgyalásra)	óvodánként 1	1	1	
12.	orvosi/elkülönítő szoba	óvodánként 1		1	
13.	gyermeköltöző	gyermekcsoportonként 1	2	6	
14.	gyermekmosdó, WC	gyermekcsoportonként 1	2	6	
15.	felnőtt öltöző	óvodánként 1	1	1	
16.	felnőtt mosdó	óvodánként 1	1	2	
17.	felnőtt WC	óvodánként 1	1	2	
18.	felnőtt zuhanyzó	óvodánként 1	1	1	
19.	mosó, vasaló helyiség	óvodánként 1	1	1	
20.	szárítóhelyiség	óvodánként 1	1	1	
21.	felnőtt étkező	óvodánként 1		1	
22.	melegítőkonyha	óvodánként 1	1	1	
23.	tálaló-mosogató	óvodánként 1	1	1	
24.	ételhulladék-tároló	óvodánként 1	1	1	
25.	karbantartó műhely	óvodánként 1			a KK területén van biztosítva

II. Helyiségek bútorzata és egyéb berendezései

	Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató	I. sz.	II. sz.	Megjegyzés
	1. Csoportszoba				
1.	óvodai fektető	gyermeklétszám szerint 1	50	150	
2.	gyermekszék	gyermeklétszám szerint 1	50	150	
3.	gyermekasztal	gyermeklétszám figyelembevételével	12	36	
4.	fényvédő függöny	ablakonként 1	8	24	
5.	szőnyeg	gyermekcsoportonként a padló 1/5-ének lefedésére alkalmas méretben	4	12	
6.	játéktartó szekrény, polc	csoportszobánként 2	6	12	
7.	könyvespolc	gyermekcsoportonként 1	2	6	
8.	élősarok állvány	gyermekcsoportonként 1	2	6	
9.	textiltároló és foglalkozási eszköz tároló	gyermekcsoportonként 1	2	6	
10.	edény- és evőeszköz-tároló szekrény	gyermekcsoportonként 1	2	6	

11.	szeméttartó	gyermekcsoportonként 1	2	6	
12.	Hulladék szelektálására alkalmas gyűjtőedények	épület szintenként 1	1	2	
2. Tornaszoba					
13.	tornapad		2	4	
14.	tornaszőnyeg		1	2	
15.	bordásfal		11	12	
16.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő készlet		1	2	
17.	egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések	három gyerek egyidejű foglalkoztatására	1	2	
3. Logopédiai foglalkoztató, egyéni fejlesztő szoba					
18.	a fogyatékoság típusának megfelelő, a tanulási képességet fejlesztő eszközök				a Szakmai Alapdokumentumnak megfelelően, fogyatékkal élő gyermek nem jár az intézménybe
19.	tükör (az asztal szélességében)		1	1	
20.	asztal		1	1	
21.	szék		2	2	1 gyermek, 1 felnőtt
22.	szőnyeg		1	1	
23.	játéktartó szekrény, vagy a könyvek tárolására is alkalmas polc		1	1	
4. óvodapszichológusi szoba					
24.	asztal		1	1	
25.	szék		2	2	
26.	szőnyeg		1	1	
27.	könyvek tárolására is alkalmas polc		1	1	
5. Játszóudvar					
28.	kerti asztal	gyermekcsoportonként 1	2	6	
29.	kerti pad	gyermekcsoportonként 2	4	8	
30.	babaház	minimum 1	1	2	
31.	udvari homokozó	gyermekcsoportonként 1	2	6	
32.	takaróháló	homokozóként 1	2	6	
33.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök		2	2	
34.	Udvari ivócsap, ivókút	1	1	1	
35.	műfüves pálya			1	
6. Intézményvezetői iroda					
36.	íróasztal és szék	1-1		1-1	
37.	tárgyalóasztal, székekkel	1-1		1-1	ülőgarnitúra
38.	telefon	1		1	
39.	könyvszekrény	1		1	
40.	iratszekrény	1		1	
41.	számítógép, internet hozzáféréssel, perifériákkal	1 felszerelés		1	
7. Intézményvezető-helyettesi, óvodatitkári iroda (a felszerelések feladatellátás szerint helyezhetők el)					
42.	íróasztal és szék	1-1		1-1	
43.	iratszekrény	1		1	
44.	telefon	1		1	
45.	számítógép, internet hozzáféréssel, perifériákkal	1		1	
8. Nevelőtestületi szoba					

46.	asztal, ami egyben eszköz előkészítő munkaasztal is	pedagóguslétszám szerint 1	4	2*	*2 nagy asztal
47.	szék	pedagóguslétszám szerint 1	4	17	
48.	könyvtári dokumentum	500	130	370	nevelői szobába, csoportszobákban, használatban
49.	könyvszekrény	2	1	3	
50.	Számítógép, internet hozzáféréssel, perifériákkal	1	1	1	
9. Többcélú helyiség					
51.	tárgyalóasztal székekkel	1	1	1	
10. Orvosi szoba, elkülönítővel		berendezése, felszerelése a vonatkozó jogszabályban előírtak szerint		1	
11. Gyermeköltöző					
52.	öltözőrekesz, ruhatároló, fogas	gyermeklétszám figyelembevételével			csoportonként a gyermeklétszámnak megfelelő akasztóval, fakokkal
53.	öltözőpad	gyermeklétszám figyelembevételével			az öltözőszekrény padja, + egyéb padok
12. Gyermekmosdó, WC helyiség					
54.	törülközőtartó	gyermeklétszám figyelembevételével	50	150	
55.	falitükör	mosdókagylóként 1			minden mosdóban van, vagy a mosdókagylóhoz, vagy külön elhelyezve
56.	rekeszes fali polc (fogmosó-tartó)	gyermeklétszám figyelembevételével	50	150	gyerekszámnak megfelelő fogmosópohár rekeszes polc

III. Tisztálkodási és egyéb felszerelések

1.	egyéni tisztálkodó szerek	gyermeklétszám szerint 1	50	150	fésű, fogkefe, f.m. pohár
2.	tisztálkodó felszerelések	mosdókagylóként 1	9	18	
3.	fésűtartó	csoportonként 1	2	6	
4.	törülköző	felölt és gyermeklétszám szerint 3-3	150	450	
5.	abrosz	asztalonként 3	36	108	
6.	takaró	gyermeklétszám szerint 1	50	150	
7.	ágynemű huzat, lepedő	gyermeklétszám szerint 3-3	150	450	
8.	hűtésre, melegítésre, adagolásra szolgáló eszközök	óvodánként		1	hűtőszekrény, villanytűzhely

IV. A felnőttek munkavégzéséhez szükséges eszközök

1.	szennyesruha-tároló	óvodánként 1			Az intézményben nem mosunk felnőtt (dolgozói) ruhát.
2.	mosott ruha-tároló	óvodánként 1			
3.	mosógép - automata	óvodánként 1	1	1	
4.	vasaló	óvodánként 1	1	1	
5.	vasalóállvány	óvodánként 1	1	1	
6.	szárítóállvány	csoportonként 1	2	6	
7.	takarítóeszközök	óvodánként 1	1	1	
8.	kerti munkaeszközök, szerszámok	óvodánként 1-1	1-1	1-1	
9.	hűtőgép	óvodánként 1	2	3	
10.	porszívó	óvodánként 1	2	3	

V. A nevelőmunkát segítő játékok és egyéb eszközök

1. Játékok, játékeszközök					
1.	különböző játékformák eszközei (<i>mozgásos játékok, szerepjátékok, építő-konstruáló játékok, dramatizálás és bábozás, barkácsolás</i>)	csoporthoz a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	15	45	
2.	mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgásigényt kielégítő eszközök	csoporthoz a gyermeklétszám figyelembevételével	10	45	
3.	ének, zene, énekes játékok eszközei	csoporthoz a gyermeklétszám figyelembevételével	10	40	
4.	az anyanyelv fejlesztésének, a kommunikációs képességek fejlesztésének eszközei	csoporthoz a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	15	45	
5.	értelmi képességeket (<i>érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás</i>) és a kreativitást fejlesztő anyagok, eszközök	csoporthoz a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	15	45	
6.	ábrázoló tevékenységet fejlesztő (<i>rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, kézimunka</i>) anyagok, eszközök	csoporthoz a gyermeklétszám figyelembevételével	50	150	(ecset, olló, ragasztó, ceruza, zsírkréta... stb.)
7.	a természeti- emberi-tárgyi környezet megismerését elősegítő eszközök, anyagok	csoporthoz a gyermeklétszám figyelembevételével	15	45	
8.	munka jellegű tevékenységek eszközei	csoporthoz a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	15	45	
2. A nevelőmunkát segítő egyéb eszközök					
9.	digitális hangszer lejátszásra és képmegjelenítésre alkalmas eszköz	óvodánként 1	1	1	
	hangfalak	telephelyenként, székhelyenként	2	6	csoporthoz 1 bluetooth hangfal
10.	diavetítő	óvodánként 1	1	1	
11.	vetítővászon	óvodánként 1	1	1	
12.	hangszer (pedagógusoknak)	óvodánként 1	1	1	
13.	hangszer (gyermekeknek)	csoporthoz a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	15	45	
14.	egyéni fejlesztést szolgáló speciális felszerelések	csoporthoz a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben	1	1	sajátos nevelési igényű gyermek neveléséhez
15.	projektor	1	1	1	

VI. Egészség-és munkavédelmi eszközök

1.	ételminta-vétel (nejlontasak) készlet	óvodánként 1	1	1	
2.	elsősegély láda	óvodánként 1	1	1	
3.	gyógyszertár (zárható)	óvodánként 1	1	1	
4.	védőruha, amennyiben a betöltött munkakörben a viselete előírt, vagy javasolt	a munkavédelemről szóló 1993. évi CXIII. törvény és végrehajtási rendeletei alapján, az óvodai munkavédelmi szabályzat szerint	1	1	
5.	tűzoltó készülék	az érvényes tűzvédelmi szabályok szerint	4	7	

III. A gyermek egyéni fejlődésének mérése, értékelése

Gyermek neve: .....

A mérés, értékelés megnevezése		A vizsgálat módszere	A vizsgálat időpontja	A vizsgálatot végző személy
Anamnézis		kérdőív	óvodakezddéskor	óvodapedagógusok
A gyermek fejlettségének vizsgálata	Bemeneti szűkített mérés	megfigyelés	November 30.	óvodapedagógusok
	A fejlődést mutató mérések	megfigyelés, mérés	Január 31. Június 15.	óvodapedagógusok
	Iskolára való felkészültség mérése	PREFER	December 15.	óvodapedagógusok
Diszlexia vizsgálat		mérés	Január 31.	logopédus
Szociometriai vizsgálat		mérés	Április 30.	óvodapedagógusok
A mérések eredményéről fél évente tájékoztatjuk a szülőket.				

A skála számjegyei és a hozzájuk rendelt meghatározások	
5	Ezt a tevékenységet a gyermek önállóan végzi, része a mindennapi életének.
4	Ezt a tevékenységet a gyermek kis segítséggel végzi, gyakran megfigyelhető.
3	Erre a tevékenységre a gyermek részéről vannak próbálkozások, de segítséget igényel.
2	Ezt a tevékenységet a gyermek sok segítséggel végzi, az óvónő kezdeményezésére.
1	A gyermek érdeklődik a tevékenység iránt, voltak már próbálkozásai.
0	Ezzel a tevékenységgel kapcsolatban semmilyen szándék nem tapasztalható a gyermeknél.

EGÉSZSÉGES ÉLETMÓDRA NEVELÉS Testi szükségletek, személyi higiénia		3-4 éves	4-5 éves	5-6 éves	6-7-8 éves
1.	Önállóan használja a zsebkezdőt.				
2.	Önállóan mos kezet, szükség szerint használja a tisztálkodási szereket.				
3.	Önállóan mos fogat, a fogápolási szereket tisztán tartja.				
4.	Önállóan használja a WC-t.				
5.	Hőmérsékletnek megfelelően önállóan öltözködik, masnit köt, gombol.				
6.	Ruháját összehajtja, a helyére teszi.				
7.	Megfelelő mennyiségű folyadékot iszik.				
8.	Jó étvágyal elfogyasztja a kínált ételt.				
9.	Kulturáltan, késsel, villával étkezik.				
10.	Szívesen fogyasztja az egészséges ételféleségeket.				
Összesen					
Átlag					

Megjegyzés:

EGÉSZSÉGES ÉLETMÓDRA NEVELÉS A szervezet edzése, profilaxis, balesetmegelőzés		3-4 éves	4-5 éves	5-6 éves	6-7-8 éves
1.	Szívesen játszik, mozog, tornázik a szabadban és a teremben egyaránt.				
2.	Szívesen vesz részt sétákon, kirándulásokon.				
3.	Helyes testtartással ül, aktívan vesz részt a láb- és tartásjavító tornán.				

4.	Kerüli a túl nagy zajt, hangoskodást.								
5.	A játékokat, eszközöket rendeltetésszerűen használja.								
6.	Felismeri a veszélyhelyzeteket és megpróbálja elkerülni.								
7.	Ismeri a gyalogos közlekedés szabályait.								
8.	Veszélyhelyzet, baleset esetén értesíti a legközelebb lévő felnőttet.								
Összesen									
Átlag									

Megjegyzés:

EGÉSZSÉGES ÉLETMÓDA NEVELÉS		3-4 éves		4-5 éves		5-6 éves		6-7-8 éves	
Környezeti higiénia nevelés, környezettudatosság									
1.	Vigyáz a helyiségek (csoportszoba, étkező, mosdó, folyosó, tornaterem, udvar) rendjére, tisztaságára.								
2.	Felismeri és kerüli az egészségünkre, környezetünkre ártalmas anyagokat, ill. emberi tevékenységeket, tudja, miért fontos a környezetvédelem.								
3.	Takarékoskodik a vízzel.								
4.	Takarékoskodik a tevékenységek során használt anyagokkal, különös tekintettel a papírra.								
5.	Részt vesz a szelektív hulladékgyűjtésben, újrahasznosításban (főként papír, műanyag, komposzt).								
Összesen									
Átlag									

Megjegyzés:

MENTÁLIS NEVELÉS		3-4 éves		4-5 éves		5-6 éves		6-7-8 éves	
Érzelmi stabilitás, énkép, önismeret									
1.	Elfogadta az óvodai közösséget.								
2.	Általában nyugodt, kiegyensúlyozott; játszik, tevékenykedik.								
3.	Képes érzelmei kulturált kifejezésére.								
4.	Egészséges önfogadás jellemzi, bízik önmagában.								
5.	Reális képpel rendelkezik önmagáról.								
Összesen									
Átlag									

Megjegyzés:

MENTÁLIS NEVELÉS		3-4 éves		4-5 éves		5-6 éves		6-7-8 éves	
Erkölcsei tulajdonságok, akarati megnyilvánulás, társas magatartás, közösségi szokások									
1.	Önfegyelme, viselkedése a közösségi normáknak megfelelő.								
2.	Udvariasan és tisztelettel viszonyul társaihoz és a felnőttekhez.								
3.	Segíti társait, az arra rászorultakat.								

4.	Viselkedését együttérzés, megértés jellemzi; elfogadja a környezetében jelenlévő különbözőségeket								
5.	Vigyáz a saját és a közösség tulajdonára, értékeire.								
6.	Feladathelyzetben kitartó, képes véghezvinni elképzeléseit.								
7.	A tevékenységekben képes együttműködni társaival.								
8.	Szándékos, tartós figyelemre képes, feladattudata kialakulóban van.								
9.	Késleltetni tudja szükségletei kielégítését.								
10.	Konfliktusait képes a közösségi normáknak megfelelően megoldani.								
Összesen									
Átlag									

Megjegyzés:

JÁTÉK		3-4 éves		4-5 éves		5-6 éves		6-7-8 éves	
1.	Játéka elmélyült, kiegyensúlyozott.								
2.	Önállóan választ játékot.								
3.	Eredeti ötletei vannak, képes ötletei kivitelezésére.								
4.	Szabálytudata kialakulóban van.								
5.	Képes elfogadni társai elgondolásait, vezető szerepben is partnerként kezeli társait.								
6.	Képes szerepvállalásra és a szerepek elosztására.								
7.	A játékszereken meg tud osztozni társaival, le tud mondani a kedvelt játékszerről.								
8.	A játéktémát napokon keresztül folytatja társaival.								
9.	Játéktevékenységei életkorának megfelelőek.								
10.	Vigyáz saját és társai alkotásaira és a játékeszközökre.								
Összesen									
Átlag									

Megjegyzés:

MUNKA		3-4 éves		4-5 éves		5-6 éves		6-7-8 éves	
1.	Szeret segíteni, szívesen vállal egyéni megbízásokat.								
2.	Részt vesz a kerti munkában, az udvarrendezésben.								
3.	Részt vesz a barkácsolásban és az eszközök elrendezésében.								
4.	Észtétikusan megterít, étkezés után leszedi az asztalt.								
5.	Szívesen vállal társaiért és a közösségért is munkát.								
6.	A munkavégzésben kitartó.								

7.	Óvatosan bánik a munkaeszközökkel, vigyáz saját maga és mások testi épségére.								
8.	Önállóan, igényesen és örömmel végzi feladatát.								
Összesen									
Átlag									

Megjegyzés:

TANULÁS		3-4 éves		4-5 éves		5-6 éves		6-7-8 éves	
1.	Érdeklődik környezete tárgyai, jelenségei és összefüggései iránt. Motivált új ismeretek megszerzéséhez.								
2.	Képes ismeretek szándékos bevésésére és felidézésére, hosszabb megőrzésére.								
3.	A feladatot megérti, a megoldásban önálló, kreatív.								
4.	Elemi fogalmi gondolkodása kialakulóban van.								
5.	Vizuális és akusztikus differenciálásra képes.								
Összesen									
Átlag									

Megjegyzés:

MOZGÁSFEJLETTSÉG		3-4 éves		4-5 éves		5-6 éves		6-7-8 éves	
1.	Teste arányosan fejlett, teherbíró.								
2.	Tud ütemtartással járni, ütemtartással végzi a gyakorlatokat.								
3.	Tud rövidebb és hosszabb távon egyenletes iramban futni; tudja gyorsítani tempóját.								
4.	Képes babzsákkal a fején egyensúlyozó járásra vízszintes és rézsútós padon.								
5.	Tud helyben labdát vezetni, célba dobni.								
6.	Tud térben tájékozódni, ismeri az irányokat.								
7.	Tud néhány mozgásos játékot irányítás nélkül játszani.								
8.	Versenyjátékban betartja a szabályokat, küzd.								
9.	Nagymozgása összerendezett, harmonikus.								
10.	Finommozgása összerendezett, harmonikus.								
Összesen									
Átlag									

Megjegyzés:

A KÖRNYEZET MEGISMERÉSE, KÖRNYEZETVÉDELEM		3-4 éves		4-5 éves		5-6 éves		6-7-8 éves	
1.	A megfigyelt, megismert természeti, emberi, tárgyi környezet jellegzetességeit tudja csoportosítani, rendezni.								

2.	Képes általánosításra, következtetések levonására, ok-okozati összefüggések felismerésére.								
3.	Ismeri és betartja a gyalogos közlekedés alapszabályait.								
4.	Felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit, a napszakokat.								
5.	Biztonságosan eligazodik az óvoda környezetében, ismeri a környezet, a lakóhelye nevezetességeit.								
6.	Ismeri környezete növényeit, állatait, részt vesz a növények gondozásában.								
7.	Ismeri a legfontosabb ünnepeinkhez kapcsolódó hagyományokat, népszokásokat.								
8.	Észreveszi a természetben rejlő szépséget, vigyáz arra.								
Összesen									
Átlag									

Megjegyzés:

MATEMATIKAI ISMERETEK		3-4 éves		4-5 éves		5-6 éves		6-7-8 éves	
1.	Szívesen vesz részt matematikai jellegű játékokban.								
2.	A tárgyakat össze tudja hasonlítani nagyság, szín, forma, kiterjedés, anyag, mennyiség szerint.								
3.	Képes két kiterjedést, mennyiséget egyenlővé, vagy kisebbé, nagyobbá tenni.								
4.	Helyesen használja a tő- és sorszámneveket.								
5.	A térbeli viszonyokat, irányokat jelző kifejezéseket helyesen használja.								
6.	Képes ítéletalkotásra.								
7.	A problémahelyzetek megoldásában kreatív.								
8.	Ismeri, érti, használja a matematikai kifejezéseket, jelöléseket.								
Összesen									
Átlag									

Megjegyzés:

MESE, VERS		3-4 éves		4-5 éves		5-6 éves		6-7-8 éves	
1.	Szereti és szívesen hallgatja az irodalmi alkotásokat.								
2.	Képes verset, mondókát, mesét önállóan elmondani, elmesélni, elbábozni.								
3.	Életkorának megfelelő szinten értelmezni tudja a jeles napok, ünnepek lényegét, képes szóban megfogalmazni.								
4.	Szóban is képes megfogalmazni erkölcsi állásfoglalását, tud indokolni.								
5.	Érdeklődve hallgat folytatásos meseregényt, történetet, nyomon követi az eseményeket.								

6.	Képes önállóan mesét vagy rövid történetet kitalálni, elmondani, önállóan is vállalkozik meseszövegre.								
7.	Óvatosan bánik a könyvekkel, megbecsüli, látja a benne rejlő értéket.								
8.	Óvodai rendezvényeken életkorának megfelelően aktívan vesz részt.								
Összesen									
Átlag									

Megjegyzés:

ÉNEK-ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, ZENEI KÉSZSÉGEK		3-4 éves		4-5 éves		5-6 éves		6-7-8 éves	
1.	Szívesen részt vesz a zenei kezdeményezéseken, foglalkozásokon, rendezvényeken.								
2.	Ismer dalos játékokat, mondókákat, tudja azokat egyenletes és ritmust jelző tapssal kíséni.								
3.	Tudatosan képes hangszín, hangerő, hangmagasság változtatására, megnevezi azokat.								
4.	Érdeklődik a hangszerek iránt, használja az egyszerűbb ritmushangszereket önállóan, ill. társakkal zenekarban.								
5.	Képes ismert mondókát, dalt felismerni motívumról, zenei emlékezete alapján.								
6.	Képes egyszerű zenei motívum alkotására.								
7.	Zenére képes esztétikus táncos mozdulatot, mozgást előadni, képes mozgását társaihoz igazítani.								
8.	A jeles napok, ünnepek zenei anyagát szívesen, örömmel énekli, játssza.								
Összesen									
Átlag									

Megjegyzés:

RAJZOLÁS, FESTÉS, KÉZIMUNKA		3-4 éves		4-5 éves		5-6 éves		6-7-8 éves	
1.	Örömmel, saját kezdeményezésére ábrázol szabadidőben is.								
2.	Szívesen, aktívan vesz részt a kezdeményezéseken, érdeklődik a különböző technikák iránt.								
3.	Jártas az eszközök használatában.								
4.	Ceruzafogása biztos.								
5.	Képalkotásban kifejezi gondolatait, élményeit különböző technikákkal								
6.	Képi témáiban megjelennek a részformák, a térben történő ábrázolás.								
7.	Stabil testséma ismeret jellemzi, amely rajzában is megnyilvánul.								
8.	Képes véleményt alkotni környezeté esztétikájáról, művészeti alkotásokról.								
Összesen									
Átlag									

Megjegyzés:

ANYANYELV FEJLETTSÉGE		3-4 éves		4-5 éves		5-6 éves		6-7-8 éves	
1.	Megérti a kérdést és válaszol rá.								
2.	Beszélget a gyermekekkel, felnőttekkel.								
3.	Folyamatosan, összefüggő, változatos mondatokkal fejezi ki magát.								
4.	Olyan szókincssel rendelkezik, amely lehetővé teszi számára gondolatainak, ismereteinek, élményeinek érthető kifejezését.								
5.	Beszédének tagoltsága, hangsúlya, hanglejtése megfelel anyanyelvünk követelményeinek.								
6.	Tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat, érthetően beszél.								
7.	Megfelelő beszédfigyelemmel rendelkezik.								
8.	Kommunikációjára a másokra figyelés, a kulturáltság jellemző – udvariassági kifejezéseket használ.								
Összesen									
Átlag									

Megjegyzés: